

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ι΄.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 26 ΤΟΥ ΜΗΝ 1912

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 481

ΕΝΑΣ ΛΛΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ·
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ν. ΓΙΑΝΝΙΟΣ. Ένα γράμμα.

ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ. Τὸ δαχτυλίδι τῆς μάνας (συνέχεια).

ΓΡ. ΣΤ. ΝΟΠΟΥΛΟΣ. Ἀπάντηση στὸ «Θεατροφιλο».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Ὁ Ποιητὴς καὶ ὁ Κριτικὸς (συνέχεια).

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Ὁ μπάρομπα Τζανῆς.

ΤΥΜ. Δικαιούνη.

Φ. Π. ΦΛΩΡΙΑΝΣ. Ένα ὄνειρο.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ (*)

Δ΄.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

(Συνέχεια)

Πλατιὰ καὶ παραστατικὰ ὁ Taine ζωγραφίζει τὴν ἐντόπισή του ἀπὸ τὸ διάβασμα τοῦ "Ἐγελου. «Ὅταν κανεὶς μπαίνει — μᾶς λέει ἀνάμεσα σὲ ἄλλα — στὴ «Λογικὴ» καὶ στὴν «Ἐγκυκλοπαιδεία» τοῦ Ἐγελου, εἶναι σὰ νάνεβαίνῃ στὴν κορφὴ ἑνὸς ψηλοῦ βουνοῦ.» Ἔτσι μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσουμε καὶ τὴν κατάστασι κάποιων ποιητῶν, ὅστερ' ἀπὸ τὸ διάβασμα κάποιων βιβλίων· σὰν ἀνάβασμα σὲ κορφές. Βουνά, δάση, ἀστέρια, γυναίκες, ψυχές, τόποι, ταξίδια εἶναι κι αὐτά. Παρατηρήθηκε πὼς ἡ ἀνάγνωσι τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ βιβλίου, σημαντικὰ βοηθᾷ τὴν καλλιτεχνικὴ ἐργασία, καὶ μνημονεύονται λογοτέχνες πού προτοῦ στρωθοῦνε στὴ δουλειά, πάντα στρώνανε μπροστά τους ἀπὸ μιὰ σελίδα. Ὁ Ἐμερσον δὲν μποροῦσε νὰρχίσῃ τὸ γράψιμο, χωρὶς νὰ

ξεφυλλίσῃ λιγάκι Πλάτωνα. «Ὁ Ντάντες — κάποιος εἶπε — δὲν εἶναι ὁ μόνος ποιητὴς πού τὸν ὠδήγησε ὁ Βιργίλιος ἴσα μὲ τὸ κατώφλι τῆς παράδεισος» Καὶ γιὰ τοῦτο, ἀνάμεσα στὴν παγκόσμια φιλολογικὴν ἱστορία γυρεύοντας βρισκοῦμε τὰ σημάδια μιᾶς ποιητικῆς τέχνης ὡραίας καὶ μεγάλης, ἀπὸ τὸ Βιργίλιο ἴσα μὲ τὸ Δανούντιο, βγαλμένης ἀπὸ τὰ βιβλία.

Εἶμαι ποιητὴς βιβλιακός; Φιλόβιβλος, ἴσως. Μὰ βιβλιακός; Εἶμαι ἀπὸ κείνους πού ἀξίζουνε νὰναφερθοῦνε γιὰ πρότυπα τοῦ εἶδους; Δὲν πιστεύω. Πιὸ πολὺ τραγουδιστὴς καὶ τοῦ βιβλίου. Τρέφουνε κι αὐτὰ τὸ λυρισμὸ μου. Κάνουνε καὶ τοῦτα τὸ πρόσωπό μου. Μιὰν ἀγάπη μου μέσα σὲ τόσες. "Ὅμως ἀγάπη μου, ἔσο δυσκολοσίμωτη κι ἂν μᾶς εἶναι, καὶ ἢ ἐξομολόγησι. Κίνημα τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ βαθύτερα καὶ τὰ πρὸ ἡρωϊκά. Κ' ἐδῶ πρὸ πολὺ κρίνομαι παρὰ πρὸ κρίνω. Πιὸ πολὺ ἐξομολογιέμαι παρὰ πρὸ κρίνομαι. Σ' ἕναν ὡραῖο πρόλογο διηγημάτων του θαλασσινοῦ ἕνας ποιητὴς ἀπὸ τοὺς νέους μας, ὁ Σαντοριναῖος, μᾶς λέει, ἂν καλὰ θυμᾶμαι, (γιατὶ δὲν τὸ ἔχω πρόχειρο τὸ βιβλίον του), μᾶς λέει γιὰ τὸν καημὸ πού τοῦ ξυπνοῦσανε τὰ πέλαγα μονάχα κι ἀπὸ τὰ γνάντεμα πού τοὺς ἔκανε μέσ' ἀπὸ τὴ γωνιά του στὴν ἀερογυαλιά. Κ' ἐγὼ πάντοτ' ἐζῆσα μέσα στὴ χώρα, μὰ πάντ' ἀγάπησα τὴν ἐξοχή, πάντα λαχτάρισα, μέσ' ἀπὸ τὸ σπῆτι τὸ κλεισμένο, τὴ ζωὴ στὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα· καὶ μὲ τρώει κρυφὸ μαράζι, γιατί μου φαίνεται κάποτε πὼς λείπει ἀπὸ τὸ στίχο μου κάποιον πλούσιον μοσχοδόλημα χλωρασιᾶς. Ὁ Λάμπρος ὁ Προφύρας μὲ παρηγόρησε κάποτε σὲ κάποιον μας περίπατο, δείχνοντάς μου τὰ γύρο μας ἀέρινα βουνά, σὰ νὰ ἤθελε νὰ μου πῆ πὼς ἔτι μᾶς χρειάζεται γιὰ τὴν ἀπόλαψή μας δὲν εἶναι τάντικείμενα, μὰ τῶν ἀντικείμενων οἱ ἰδέες. Μὰ τὸ σκουλήκι μὲ δαγκώνει. Ὅταν ἀπαντῶ στοὺς ἀρχαίους τραγουδιστῆς, ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἴσα μὲ τὸ Μελέαγρον (*), κάποιον ἀπὸ τὴν παρθένα φύση παρσίματα, μάλιστα σκίτσα λουλουδιῶν, ἔσο γοργὰ κι ἂν εἶναι, χαίρομαι, ξεχωριστὰ· καταλαβαίνω τότε περισσότερο πὼς

(*) Τυπικὸ δειγμὰ μιᾶς ἀπλῆς ἀνοιχτόκαρδης χαρᾶς τοῦ ἀρχαίου, μὰ πάντα πρὸ πολὺ κοντὰ μας. ποιητὴ ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς φύσης γύρο του, τὸ τραγοῦδι τῆς «Ἀνοιχτῆς» τοῦ Μελέαγρου, μεταφερόμενον στὴ γλῶσσα μας ἀπὸ τὸ Δῆμον Βερενίκη. «Χαρουγὴ» τῆς Μιτυλήνης, 15 Μαΐου 1912.

(*) Κοίταξε ἀριθ. 472, 473, 474, 475, 476, 477 καὶ 480.

ἔχω νὰ κάμω μὲ τεχνίτες ποὺ κι ἀνίσως στέκονται πολὺ μακριὰ μας, πάντα κοντὰ μας ζοῦνε. Κ' ἔκει ποὺ παραμερίζουνε προσωρινὰ τὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ μᾶς παρουσιάσουνε, ἄξαφνα, ἕνα φυτό, μοῦ φαντάζουνε οἱ ἀρχαῖοι, ἄνθρωποι, πιδ ἄγνά.

Τὰ «Γεωργικὰ» τοῦ Βιργίλιου μέσα στὴν ἔξοχη μετάφραση τοῦ Θεοτόκη θὰ ἤθελα νὰ τὰ κάνανε προσκέφαλό τους οἱ νέοι μας ποιητές, προτιμώντας τὰ ἀπὸ τὰ ξεφυλλίσματα καὶ τοῦ πιδ φημισμένου ἀπὸ τοὺς τωρινούς Εὐρωπαίους φοιδὸληπτους ποὺ τοὺς ἐνθουσιάζουν. Θρησκευτικὰ λατρεύω τοὺς μεγαλόστομους ψάλτες τῶν καθολικῶν ἰδεῶν, τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς, κάθε φιλοσοφίας καὶ κάθε ἀγωνίας, καὶ συχνὰ μοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ τὸ κήρυγμα τοῦ γάλλου Ζουφφρὸ πῶς «ἡ ἀληθινὴ ποίηση τίποτε ἄλλο δὲν ἐκφράζει παρὰ τὸ σπάρασμα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῆς μοίρας της.» Μὰ λησμονῶ τὰ προβλήματα ἑλα κι ἄλλες τίς μοῖρες, σὰν πέφτουνε τὰ μάτια μου στοὺς στίχους τοῦ Μιστράλ, ποὺ δὲν εἶναι οἱ περισσότεροι παρὰ λαμπρές, περίσσιες, ψιλολογημένες, μὲ ἑλα τὰ καθέκαστα, ζωγραφιῆς τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Κι ἂν ὁ Βαλαωρίτης μὲ συνεπαίρνει, δὲν εἶναι τόσο ἀπὸ τὴν ἀρματωλικὴ του λεβεντιά, ἔσο ἀπὸ τὴ ζωγραφικὴ δύναμη κάποτε στὸ παρουσιασμα τοῦ κάμπου μας καὶ τοῦ βουνοῦ, μιστραλικὴ χάρη γεννημένη ἀπὸ τὸ χάρισμα ποὺ τὸνομάζει ὁ Gaston Paris μιλώντας ἴσα ἴσα γιὰ τὸ μεγάλο προδηγγιανό, «φαντασία τῆς λεπτομέρειας.»

Τὸν ἔρωτα τοῦ χωριοῦ ποὺ μᾶς γεννᾷ, μὲ τοῦ χωραιοῦ του τὴ δροσλόουστη πρασινάδα καὶ τῆς πάντα δουλεμένης του καὶ καρπισμένης γῆς τὴ μυρουδιά, τὸν ἔρωτα τοῦ χωριοῦ ποὺ εἶναι ἔτι μέσα μας χαϊρόμαστε τῆς πατριδολατρίας πιδ ριζωμένο καὶ πιδ θετικὸ, ἔρωτας ποὺ ἔσο εἶναι πιδ στενὸς τόσο κάποτε καὶ πιδ βαθύς, ξανάξα τώρα τελευταῖα σ' ἕνα βιβλίον ἀπὸ στίχους, στὴ «Φλογισμένη Βάτο», (Le buisson ardent) τοῦ φίλου μου Philéas Lebesgue. Τὸ ποίημά του «La terre natale» μοῦ ξανάδωκε τὸ μάγεμα ποὺ χύνεται ἀπὸ τὰμπέλια μας κι ἀπὸ τίς φωτιές μας, παρατημένα ἔκει κάτου.

«Στὸ ρυθμὸ τὸν ὄνειροπλέχτη τῶν εὐγενικῶν σου ἑσπερινῶν — λείπει πρὸς τὸν τόπο ποὺ τότε γέννησε ὁ ποιητῆς — φύσηξέ μου στίχους ποὺ νάχουνε οὐσία σὰν τὰ μῆλα τὰ ὄριμα καὶ νὰ εὐωδιάζουνε σὰν τὰ πράσινα λιβάδια. Στίχους ποὺ νὰ κάνουνε στοχαστικὰ νὰ γείρουνε λιγάκι ἀπάνου ἀπὸ τὰ βιβλία τους οἱ σκλαδωμένοι ποιητῆς ποὺ ποτὲ τους δὲν ἀναγαλλιάσανε καθάλλα στὰ βαρβάρια τάτια, ἀπὸ ἥλιο κι ἀπὸ καθαρὸ ἀέρα μεθυσμένα.» Οἱ σκλαβωμένοι ποιητῆς. Δὲν εἶμαι κ' ἐγὼ ἕνας ἀπὸ κείνους; Καὶ τὸ

μαράζι τῆς σκλαβιάς μου θὰ εἶτανε ποὺ ξέσπασε τέλος πάντων σ' ἕνα μου τραγούδι «Ὁ πιδ τρανὸς καημὸς μου». Τὸ τραγούδι γραμμένο στὶς 22 τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1906, εἶναι τοῦτο :

Τὴν ὥρα τὴν ὑπέριστα ποὺ θὰ τὸ σβῆ τὸ φῶς μου ἀγάλια ἀγάλια ὁ θάνατος, ἕνας θὲ νὰ εἶναι ἐμένα ὁ πιδ τρανὸς καημὸς μου :

Δὲ θὰ εἶν' οἱ κούφιοι λογισμοί, τὰ χρόνια τὰ χαμένα, τῆς φτώχειας ἢ ἔγνοια, τοῦ ἔρωτα ἢ ἀκοίμητη λαχτάρα, μιὰ φλόγα μέσ' στὸ αἷμα μου, προγονικὴ κατάρρα, μήτε ἢ ζωὴ μου ἢ ἀδειανὴ συρτὴ ἀπὸ τὸ μαγνήτη πάντα τῆς Μούσας, μήτ' ἐσύ, χιλιὰκριβό μου σπίτι.

Ὁ πιδ τρανὸς καημὸς μου,

θὰ εἶναι πῶς δὲ δυνήθηκα μ' ἐσὲ νὰ ζήσω, ὦ πλάση πράσινη, ἀπάνου στὰ βουνά, στὰ πέλαγη, στὰ δάση, θὰ εἶναι πῶς δὲ σὲ χάριχα, σφυπτὸς μέσ' στὰ βιβλία, ὦ Φύση, δλάκαιρη ζωὴ κι δλάκαιρη σοφία !

Μὰ τὰ βιβλία μοῦ εἶναι σὰν πρόσωπα, καὶ τὰ γνοιάζομαι, ἀταχτα κι ἀδιάλεχτα κάπως, καὶ σὰν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μου. Αὐτὴ τὴ φορά τὰ «σιγαλά καὶ τὰ πιστά» βιβλία ξυπνήσαν ἀπὸ τὸν ὕπνο «τοῦ δικαιοῦ ποὺ κοιμοῦνται στὸν τοῖχον ὀλοτρόγυρα», ξαφνιασμένα· μὰ δὲν ξυπνήσανε γιὰ νὰ χύσουν «μελισσοβοῦσμ' ἀπαλό (*). Τὰ λίγα βιβλία ποὺ πάντα τὰγάπησα, σὰν ἕνας κάπως ἀφρόντιστος don Juan τὰ θηλυκά· ποὺ τὰ περιμαζώνω πιδ πολὺ ἀπὸ τῆς καρδιάς μου τὴν ὀρμή, παρὰ κι ἀπὸ τοῦ νοῦ μου τὴ γνώμη· τὰ λίγα βιβλία ποὺ τὰ χαίρομαι καὶ τὰ βαρυστιζώ, ποὺ τὰ παίρνω καὶ δὲν τὰ διαδάζω, ποὺ τὰ διαδάζω καὶ τὰ μαυρίζω, ποὺ τὰ λιώνω καὶ τὰ ξεχνῶ, ποὺ τὰ κακομεταχειρίζομαι· τὰ λίγα βιβλία ποὺ τὰ προμηθεύομαι χωρὶς πολὺ νὰ τὰ διαλέγω, παρθένα ἀπὸ τὸ βιβλιοπώλη, ἢ τριμμένα ἀπὸ τοῦ δρόμου τὸν πραγματευτῆ· τὰ βιβλία ποὺ στοχάζομαι ἀπάνου τους καὶ ὄνειροπλέκω, ποὺ κοιμᾶμαι ἀπάνου τους καὶ ποὺ κλαίω, ποὺ ποτὲ κι ἀπὸ τὰ πρῶτα μου τὰ χρόνια καὶ σὲ καιροὺς πολὺ στενόχωρους ποτὲ δὲ σκέφτηκα νὰ τὰ πουλήσω καὶ πάντα σκέφτηκα νὰ

(*) «Ἀσάλευτη Ζωή.» — Ἐκατὸ Φωνές. 28. — Κάποτε καὶ πότε ξεμυτίζει στὸ στίχο μου ἡ φροντίδα καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ βιβλίου: «Ἰαμβοὶ καὶ Ἀνάπαιστοι» 24. — Σ' ἕνα ποίημ' ἀνέκδοτο «Τὰ τριαντάφυλλα καὶ τὰ βιβλία» ἢ πρώτη στροφὴ:

Μέσ' στὸ κελλὶ τὸ ἀστόλιστο
τὰ πλούσια τὰ βιβλία,
τῆς σκέψης τὰ ρωτήματα,
τῆς λύρας ἢ ἀρμονία,
τῆς ἐπιστήμης τὰ ἄρματα,
τοῦ λόγου τὰ παλάτια,
στοῦ νοῦ τὰ αἰθέρια πλάτια
τῶν ἰδεῶν οἱ αἰτοί.

τούς μουντζουρώσω τὰ περιθωρία τους με χοντρές μολυβιές έτσι κι από την τρελή σκέψη νά μην πάν' εύκολα σέ άλλα χέρια κι αφού πεθάνω, και παραπεταμένα νάπομείνουνε ύστερ' από μένα, τὰ βιβλία πού φέρνουνε τὰ σημάδια από τὰ χέρια μου και τὰ βιβλία πού ακόμα κρατιένται άκοπα· τὰ βιβλία, οί σύντροφοί μου, οί ξένοι μου, οί φίλοι μου, πού με φωτίζουν και μου ψιθυρίζουνε χίλια μύρια, χωρίς νά με υποχρεώνουνε νά τους αποκριθώ και χωρίς, κάνοντάς μου συντροφιά, νά με βγάνουνε από τή μοναξιά μου, τήν «δλόδαθη σκέπη των θείων και των θηρίων, πού λαός μυστηρίων σαλεύει μέσα της» (*) τὰ λίγα βιβλία μου γινήκαν **δλα** τὰ βιβλία και άποκριθήκανε στο τραγούδι του «πιό τρανοῦ καημού μου», ύστερ' από κάμποσους μήνες, στις 2 του Μαρτίου του 1907 με τὸ τραγούδι τουτο, τιτλοφορημένο με τὸνομά τους :

Τὰ βιβλία

— Σάμκος εμεῖς άπ' τήν καρδιά δέν εἶμαστε τῆς Φύσης; Και σάν πνοές δέν εἶμαστε και από παντού δέν πνέμε; Και δέ χαλάμε σά σεισμοί και σά φωτιές δέν καίμε; Σάν τὰ πελώρια βύσσινα δέν εἶμαστε τῆς δύσης και σάν τὰ ρόδα τῆς αύγῆς; Πάντα καθώς μαυρίζουν σαόσπρα χωράφια του χαρτιού τάνθια μας δέν αξίζουν τὰ περιβόλια, τὰ βουνά, τίς άκρες, τὰ ρουμάνια, χλωρά και σάν άκουμπιστά στα γαλινιά τὰ ούράνια; Δέν εἶμαστε σάν τῆ ζωῆ τῆς θάλασσας πού εἶν' ὄλη ταξίδι, σάλεμα, δροσιά, φουρτούνα, άραξοβόλι; Τους φλοίσβους δέν τοῖς ἔχουμε, τοῖς βόγγυς και τοῖς [βρόντους,

και σάν τρίς πολυόματους δέν εἶμαστε δρακόντους; Κι ακόμα σάν τὰ σύγνεφα δέν εἶμασ' άεροπλάνα με τὸ θυμὸ τῆς αστραπῆς, με τῆς βροχῆς τὸ μίνα; Δέν εἶμαστε σάν τὰ ψηλά παλάτια με τὰ μύρια, πάντ' άνοιχτά σέ μάκρητα και τόπους, παραθύρια; Βοήθεια εμεῖς δέν εἶμαστε γιά νά τὸ κατεβάσης τάλλο, τὸ μέγα τῆς ζωῆς βιβλίο, τὸλόγορά σου; Τῆχα κ' εμεῖς δέν εἶμαστε σάν τὰ στοιχειά τῆς πλάσης, σάν τίς νεράιδες τῆς στεριῆς, του πέλαιου, του δάσου; Του κόσμου εμεῖς δέ φέρνουμε τίς δέσποινες Ἰδέες πίσω άπ' τὰ μύρια αλλάσματα πάντα ἴδιες, πάντα νέες;(**)

— Εἴσατε και παραείσατε, φέρνετε και παραφέρνετε. Γι' αὐτὸ και σᾶς αγαπάνε πιό πολὺ και από άλλους οί ποιητές. Οί ποιητές, γένος ὄχι μόνο irritable, μα και κάπως άρκετὰ υποκριτικό. Ταρτούφοι, με κοστούμια Δάφνηδων ειδυλλιακῶν ἢ με κινήματα δραματιστῶν από τήν Πάτμο. Ὅσο και νά λιγώνονται γιά τήν κυρά Ζωή, τὰ μάτια τους καρ-

(*) «Ἰαμβοί και ανάπαιστοι». 34.

(**) Ὁ κύριος λόγος πού βάζω ἔδω τὰ δυὸ τουτα τραγούδια εἶναι πῶς δύσκολα θά μπορούσανε νά βρεθοῦνε άλλοθ' δέν υπάρχουνε σέ βιβλία, κ' ἐγὼ δέν καλοθυμάμαι πού τὰ ἔχα δώσει νά τυπωθοῦν.

φωμένα στέκουν άπάνου σας και βῆμα δέν κάνουνε χωρίς τήν άδειά σας. Μα ντρέπονται νά ὁμολογήσουν τήν κυριαρχία σας και πρέπει νά βρεθοῦνε σέ στιγμές ἔξαιρετικές εὐλικρίνειας και λυρικοῦ μεθυσοῦ γιά νά εκφράσουνε δημόσια τήν εὐγνωμοσύνη τους. Ὁ Γκαίτε άπάνου σας ἔσχυθε, λέγοντας πῶς «μπολιάζει με τίς ἰδέες των άλλων τὸ δικὸ του τὸ αἶστημα.» Τὸ «Διδάνι» του» δέν μπορεί νά νοηθῆ παρά με τῆ βοήθεια και με τῆ συνεργασία ὀλόκληρης βιβλιοθήκης, καθὼς βλέπουμε από τὰ ξηγηματικά σημειώματα πού τὸ συνοδεύουν. Ὁ Μπάυρον, ὁ άνυπόταχος βάρδος τῆς φυσικῆς ὀρμῆς, «σᾶς βυζαίνει σά λουλούδια». Ἐνας άλλος ποιητής, συμπολίτης του Γκαίτε, «ὁ τελευταῖος ρωμαντικός», καθὼς τὸν ὠνομάσαν, σᾶς χαιρετᾶ με τέτοια λόγια ἔνθουσιαστικά, ύστερ' από τὸ διάβασμα πού ἔκανε στο περιβόλι του κάποιων ρωμάντων μεσαιωνικῶν : «Δέν ξέρω αν εἶταν ἢ άνοιξη πού μάγευε με τὸ φῶς τῆς τίς ἱστορίες πού διάβαζα ἢ αν εἶανε τὸ αντίφεργο από τίς θαυμαστές ἱστορίες τουτες πού λάμπραιν' έτσι τήν άνοιξη. Μα τὰ λουλούδια, τὰ δάση, τὰ λειβάδια φαντάζαν αλλιώτικα στα μάτια μου. Μοῦ φαινότανε πῶς τὰ βιβλία ἔκεινα εἶτανε τὸ χρυσὸ κλειδί πού μ' άνοιγε τούς θησαυροῦς τῆς φύσης. Ποτὲ δέν εἶχε περάσει τόσο γλύκα και τόσο χαρὰ μέσα στήν ψυχῆ μου.» Ὁ Βιργίλιος, μέγας διαγουμεστής του (Ὁμηροῦ) και πολλῶν άλλων, κ' Ἑλλήνων και συμπατριωτῶν του ἔ ποιητής πού αγαπᾶ τὰ βιβλία, ὁ σιωστὰ πολυδιαβαζόμενος, ὁ πρώτος καθὼς τότε χαραχτήρισε κάποιος τρανός κριτικός, μέσα στη φυλῆ των ποιητῶν πού δουλεύουνε στήν κάμαρα και στο γραφεῖο, συμμαζεμένοι σέ μελέτη μακροχρόνια, πού πολὺ διορθώνουνε τὰ γραμμένα τους και πού ποτὲ δέν αὐτοσχεδιάζουν. Μα πότε άλλοτε ακούσατε τέτοιο ἐγκώμιο σάν τὸ ἐγκώμιο πού σᾶς ἔπλεξε μέσα σ' ἕνα τῆς τραγούδι μιὰ μεγάλη ποιήτρα, ἢ Ἐλισάβετ Μπράουνιγγ; «Τὰ βιβλία εἶναι ἄνθρωποι με γιγαντέιο ἀνάστημα και οί μόνοι ἄνθρωποι πού μιᾶν άρκετὰ δυνατὰ γιά νάκουστοῦνε από τούς μελλόμενους καιρούς.» Ἡ Μπράουνιγγ μοῦ θυμίζει τὸν άντρα τῆς, τὸ Ροβέρτο Μπράουνιγγ, ποιητῆ μπορεί μεγαλείτερο από κείνη, ποιητῆ τῆς μελέτης, τὸ «Σαιξπήρο του γραφεῖου.» Μιὰ μέρα καλοκαιρινῆ του 1861 γυρίζοντας μέσα στις ροῦγες τῆς Φλωρεντίας ἤδρε σ' ἑνὸς παλαιοπώλη κι ἀγόρασε μιὰ κιτρινασμένη φυλλάδα, τὰ πραχτικά μιᾶς περιφημῆς δίκης του 17ου αἰώνα. Κι από τὸ ἀδερφάκι σας αὐτὸ τὸ καταφρονεμένο βγήκε, ύστερ' από ἑπτὰ χρόνια «Τὸ δαχτυλίδι και τὸ βιβλίο», ἕνα ποίημα, καθὼς τὸ θέλουν, καταπληχτικό, πού του στέρωσε τῆ δόξα. Ὁ Οὔτμαν, κορφῆ από τίς φαν-

ταχτερώτερες ανάμεσα στους αιώνας, δὲ λογιάζεται ὑποταχτικός σὰς, ὁ ἀπάνου ἀπ' ἑλα ποιητῆς τοῦ δρόμου καὶ τῆς ζωῆς ἔξω στὸ δρόμο, τεράστιος σὰν κάποιους ποταμούς καὶ κάποια δάση τῆς πατρίδας του, πού φαίνεται πὼς δέχεται κάθε του ἐντύπωση ἀπὸ τὸν κόσμο, ἄμεσα, χωρὶς κανένα δραγουμένο. «Ἐνα περιπλοκάδι στὸ παραθύρι μου μ' εὐχαριστεῖ πὸ πολὺ κι ἀπ' ἑλη τῆ μεταφυσικῆ τῶ βιβλίων» (*). Ὅμως ὁ ἴδιος ξεφωνίζει σὲ κάποιον ἄλλο ποιητὴ του: «Αὐτὸ τὸ βιβλίον πού γγίξεις εἶναι σὰν ἓνας ἄνθρωπος.» Φυσιολάτρης καὶ ἀνθρωπολάτρης ἀκρως, ἀπὸ τὴν ἄμεση γνωριμιά μὲ τὰ πράγματα, δύσκολα μπορεῖ νὰ κρύψη μέσα στὰ μονοπάτια τοῦ παρθένου δάσους πού εἶναι ἡ φαντασία του, τὰ χνάρια κάποιων λιονταριῶν πού ὀνομάζονται Γραφή, Ντάνιες, Σαιξπηρός. Ἐνα του ποιήμα ἐπιγράφεται «Ἵστερ' ἀπὸ τὸ διάβασμα τοῦ Ἐγγελοῦ» καὶ τὸ διάβασμα τ' ὀνομάζει «νοερά περιπλάνηση μέσα στὰ Σύμπαντα.» Εἶναι ὁ ποιητῆς πού μὲ το δικιο του μπορεῖ νὰ λέγεται ἔγγελοιανός. Γιὰ τὸ Δεκόντ Ντελλί ἐπιστήμη καὶ τέχνη ἓνα κάνει. Ἐνας καθηγητῆς πήγε καὶ σκάλισε καὶ ἀνακάλυψε ὄλες τίς πηγές πού ἀντλήσε ὁ Δεκόντ Ντελλί τὰ ποιήματά του καὶ ἔγραψε γι' αὐτὲς πολυσέλιδο σύγγραμμα. Οἱ πηγές εἶστε ἔσεις, περίσσιες, δυσκολομέτρητες, ἱερά βιβλία! Γιὰτὶ ὁ ἴδιος ὁ ποιητῆς δὲν ἔδωκε καμιὰ βοήθεια, σὲ σημειώματα ἢ σὲ προλόγους του, γιὰ νὰ τίς βρῶσκει. Στου δασκάλου του πιστός τὸ σύστημα κι ὁ ἄξιος μαθητῆς του, ὁ «τελευταῖος ἐπικός», ὁ Ηερέδια. «Σὲ κάθε του σενέττο, μᾶς εἶπε ὁ Μπαρρές, συγκέντρωσε, χώνεψε, ἔστηψε τὸ ὕλικὸν ἐξήντα βιβλίων καλοδιαλεμένων.» Μὰ ἓνας ἀπὸ τοὺς πὸ τῆ λειους τύπους τοῦ βιβλιοφάγου ποιητῆ ὁ στραφικός εἶναι καὶ σὰν κρατημένος ἔξω ἀπὸ κάθε κοσμικὸ φάλη, ὁ Milton. Δάσκαλοί του ἀπὸ τὸ Σπένσερ ἴσα μὲ τὸ Σαιξπηρό, ἑλη ἢ ἀγγλικῆ ἢ ἀναγέννηση, — μὲ ἑλα τῆς τὰ πλοῦτια, πίσω τῆς ἑλη ἢ ἰταλικῆ ποιήση, οἱ ἀρχαῖοι, Ἐλληνες καὶ Ρωμαῖοι. «Ἐγραψε, μᾶς λέει ὁ Ταίν, ὄχι ἀπὸ μὴν ὄρμη καὶ ἀπὸ μόνον τῆ συνάρεια μὲ τὰντικείμενα, μὰ ἔγραψε σὰ διαβασμένος, σὰν ἀνθρωπιστής, σοφά, μὲ τῆ βοήθεια τοῦ βιβλίου, κοίταζε τὰντικείμενα ὄχι μονάχα αὐτὰ καθεαυτά, μὰ μέσ' ἀπὸ τὰ γραψίματα τῶν ἄλλων.» Καὶ ὅμως ὁ τόσο εὐεργετημένος ἀπὸ σὰς τῆς Τέχνης λειτουργὸς σχεδὸν καταφρονητικὰ ἐκφράζοταν γιὰ τῆ «Δέσποινα Μνημοσύνη καὶ τίς θυγατέρες τῆς Σειρήνες» τὴν ποιήση δὲν τὴν ἐβλεπε παρὰ σὰν τὸν

(*) Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τοῦ ἀπαντήση: «Ἐνα βιβλίον μπροστά μου μ' εὐχαριστεῖ σὰν ἓνα περιπλοκάδι στὸ παράθυρό μας.»

ἀνθρακα τοῦ πυρὸς πού κρατώντας τον τὸ θεόσταλο Σεραφεῖμ, γγίξει τὰ χεῖλη τοῦ προφήτη (*). Καὶ λησμονοῦσε πόσα χρωστοῦσε καὶ στίς Σειρήνες.

Αἰῶνες ὕστερα τὴν ἀσφαλισμένη πολυγυνωσία τοῦ ἄγγλου ποιητῆ θὰ μᾶς τῆ θυμίσῃ ἓνας νεολατίνος ἀριστοτέχνης τοῦ στίχου, μὲ τῆς ἀρχαίας ρωμαϊκῆς παράδοσης τὴν πιστὴν ὑποταγὴ στὰ πρότυπα, δημιουργὸς ὄλος ἀπὸ μίμηση, βιβλιοφάγος καὶ βιβλιοφουσημένος ποιητῆς, ὁ περίφημος Καρντούτσης. Μὲ τὴν ἀράδα μιμητῆς, ἀντιγραφῆς, καὶ ξαννωτῆς ἀρχαίων καὶ νέων, Ὁράτιων, Ντάντηδων, Ἀλφιέρηδων, Πετράρχηδων, Λεοπάρδηδων, Οὐγκώ, Ἀινε, Πλάτεν. Καὶ θὰ εἶταν ὁ Καρντούτσης παράδειγμ' ἀπὸ τὰ μοναδικὰ τῆς βιβλιακῆς μεγαλοτεχνίας, ἀνίσως δὲν τὸν ξεπερνοῦσε στὸ πλιατσικολόγημα, τόσο γοητευτικὸς τεχνίτης ὅσο καὶ ἀπότομος κουρσάρος, ἓνας μαθητῆς του, μεγαλειότερος κι ἀπὸ τὸ δάσκαλό του, ὁ Ντιανούντιο. Τὸν ξέρετε πολὺ καλά, τὸν ξέρετε μὲ τὸ παραπάνου, καλότυχα βιβλία! Τὸ τελευταῖο του ἱερόδραμα «Ὁ Ἅγιος Σεβαστιανός», πού μ' αὐτὸ καὶ στῆ γαλλικῆ ποιήση χύμησε μέσα καὶ μπήκε σὰν καταχτητῆς, εἶναι βγαλμένο, εἶναι γραμμένο ὕστερ' ἀπὸ μελέτη καὶ ξεζούμισμα τόμων καὶ τόμων. Μὰ καὶ τ' εἶναι τὰ βιβλία πού σπουδάζει μπροστά στὰ βιβλία πού τὰ μεταχειρίζεται σὰ νὰ εἶτανε δικὰ του! Ἔναι βεδιωμένο πὼς ὁ μεγαλόχαρος τοῦτος τραγουδιστῆς βύζαξε τὸ μέλι, ἀράδα ἀράδα ἀπὸ τὸ Μπωντελαίρ, τὸ Μωπασσάν, τὸ Φλωμπέρ, τὸ Ζολά, τὸ Λορραίν, τὸν Ἀλεξίς, τὸ Βερλαίν, τὸ Μυσοῦ, τὸν Κοππέ, τὸν Πελλαντάν, τὸ Μπανδὶλ, τὸ Μέτερλικ, τὸ Μαντέ, τὸ Γκωτιέ, τὸ Μωκλαίρ, τὸ Βεράρεν, τὸ Σδόμπ, τὸν Ἀμιελ, τὸν Οὐγκώ, τὸν Μπαρρές, τὸν Πόε, τὸ Σέλλεϋ, τὸν Οὐάιλδ, τὴ Μαίρη Ρόμπινσον, τὸ Swinburne, τὸ Χάουπτμαν, τὸ Νίτσε, τὸ Ντοστογιέφσκι, τὸν Τολστόη, τὸν Ἴψεν, γιὰ νὰ περιοριστοῦμε στοὺς νεώτερους καὶ στοὺς σύγχαιρους. Οἱ προφητεῖες τῆς διακόνισας Ἐμας στὸ «Καράδι» του εἶναι μωσαϊκὸ μὲ κομμάτια ἀπὸ τὸν Ἱερεμία, τὸν Ἡσαΐα, τὸν Ἰεζεκιήλ, τὴν Ἀποκάλυψη. Ἡ παραβολὴ του γιὰ τίς «μωρὲς καὶ γιὰ τίς φρόνιμες παρθένες» εἶναι ἀπὸ τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιο, πλουμισμένη μὲ δανείσματα ἀπὸ τὸ «Ἄσμα Ἀσμάτων» τῆς Γραφῆς. — Τὰ παραδείγματα τοῦτα εἶν' ἐπίτηδες παρμένα ἀπὸ ποιητῆς καὶ μόνους, ἀπὸ δουλευτῆς τοῦ στίχου, ἀπὸ τοὺς τεχνίτες πού μᾶς περνοῦνε ἀπάνου ἀπ' ἑλους ὀδηγημένοι ἀπὸ τῆ μαντικῆ τους δύναμη, σὰν ὑποβάτες τοῦ ὕψους, σὰν ἀσυνείδητοι τοῦ θεοῦ κρουνοί, ἔξω ἀπὸ κάθε προμελέτη, κι ἀπὸ κάθε συστη-

(*) Ἡσαΐας Κεφ. στ.

ματική, κερδοσκοπική, και λογαριασμένη οικειοποίηση της σοφίας των άλλων (*).

Γιατί; Για να δείξω τί μέρος παίζει το βιβλίο στην τέχνη, και πόσο το βιβλίο ανήκανο να φέρη το φιλί της Μούσας στον άμουσο; είναι ικανό φτερά να δώση και πνοή να γίνη του ποιητή που είναι από σοί (**). Γιατί στο βιβλίο μέσα θησαυρίζεται ε,τι πολυτιμώτερο ύπάρχει της Άνθρώπινης Ψυχής, του δεύτερου Ισθάρου κόσμου της ποιητικής δημιουργίας, βατερ' από τη Φύση. Μά, κυριώτερα, για να δείξω, καθώς θα δοῦμ', ελπίζω, καθαρώτερα παρακάτου, πώς δὲν ἔχει νόημα και είναι μιὰ παρανόηση, και τίποτε περισσότερο, της ταπεινής μου τέχνης ή κριτική ποδ της κάνει ο κ. Χατζόπουλος, εταν με παρασταίνη πώς «γυρεύω ν' άντλήσω την Ιδέα μου από τὰ βιβλία περισσότερο, μη μπορώντας ακόμη να δυναμώσω ατομικώτερα τὸ δάνεισμα μέσα μου» κτλ. κτλ.

(Άκολουθεί)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ "ΘΕΑΤΡΟΦΙΛΟ,"

Άγαπητέ μου «Νουμά»,

Έμαθα ποιός εινε ο Θεατρόφιλος που έγραψε προχθές για την «Πολυγαμία» μου, και μου φαίνεται πως δὲ θάτανε περιττό — οὔτε ταπεινωτικό — να του πῶ δυο λόγια. Πρώτα-πρώτα αρχίζει την επίθεσί του με μιὰ ψεύτικη πληροφορία: Ποτέ μου δὲν εδῆλωσα πως ή «Πολυγαμία» δὲν έχει αξίωση, οὔτε, πολύ λιγώτερο, πως τὰ θεατρικά μου έργα δὲν εινε φιλολογικά. Αὐτὰ μπορεί να τὰ λένε εσοι φθονοῦν την επιτυχία τους στο θέατρο — ἄχ! αὐτή ή «επιτυχία!» εγὼ τὸ ξέρω τί μου κοστίζει!... — ή εσοι έχουν την πολύ λανθασμένη αρχή πως ένα έργο φιλολογικό δὲν μπορεί νάρεση και 'στον κόσμο. Δικαίωμά τους να τὰ λένε κι' οί πρώτοι κι' οί δεύτεροι, εχι εμως και να τὰ βάζουν στο στόμα μου!

(*) Άνίσως λογάριζα και λογοτέχνες πεζογράφους, δὲ θά εβρισκα τελειωμό. Ο Σοπερχάουερ συχνά δείχνει καταφρόνηση στο βιβλίο· βιβλιοράγος, με τὸ παραπάνου· δηλονότι σηρίζοντας τὸ πολύ της σοφίας του άπάνου σε άλλα έργα. Σε μιὰ σελίδα του μονάχα μετρηθήκαν παραταγμένα καμιά δεκαριά ρητά από ξένους· συγγραφέιδες, από τον Ήρόκλειτο Ισα με τὸ Μιτάρου.

(**) Μάλιστα μπορούμε να ποῦμε πως οί άμουσοι και οί μέτριοι χαμπαράκι δὲν παίρνουνε από τὰ βιβλία· δηλαδή από τον τριγύρο τους άφρὸ της ζωής.

Ίσα-Ίσα που εγὼ εδῆλωσα, πως ή «Πολυγαμία» μου έχει ελη την αξίωση, εση μπορεί ναχη μιὰ κωμωδία — φάρσα. Έπειτα, τί θά πῆ φιλολογικό έργο; Οὔτε για τον εαυτὸ μου οὔτε για τους άλλους δὲ θάκανα τέτοια γελοία, άφιολόγητα ξεχωρίσματα. Όταν ένας άνθρωπος εινε φιλολογικός, ε,τι βγαίνει από την πέννα του εινε τὸ ίδιο. Άνήκει κι' αὐτὸ 'στη φιλολογία, επως ανήκει κ' εκείνος. Άν από τὰ έργα του μπορεί κανεις να ξεχωρίση τὰ καλύτερα και τὰ χειρότερα, τάποτυχημένα και τὰ επιτυχημένα, τάνώτερα στο ειδος και τὰ κατώτερα, αὐτὸ δὲ θά πῆ πως ελα δὲν εινε αδέρφια. Από τον ίδιο πατέρα κι' από την ίδια μάνα. Τότε μόνο θά παραδεχθῶ πως ένα έργο μου — ρομάντσο, παραμῦθι, φάρσα, δράμα, κωμωδία, αδιάφορο, — δὲν εινε φιλολογικό, εταν θά με πείσετε πως άπ' ελα τὰ δικά μου δὲν εινε κανένα. Μά θά δυσκολευθήτε, εας βεβαιώνω! Μερικοί λένε: «Τὸν Ξενόπουλο 'στο διήγημα, μάλιστα, τον παραδέχομαι· 'στο θέατρο εμως εχι! Τὰ διηγήματά του ανήκουν στη φιλολογία μας και εινε από τὰ καλύτερα που έχουμε. Τὰ θεατρικά του εμως έργα εινε εμπορικά.» Νά κάτι που μου φαίνεται άδικο και παράλογο! Έγὼ ξέρω καλά πως ο ίδιος ο άνθρωπος που έγραψε τον «Κακὸ Δρόμο», έγραψε και τον «Πειρασμό». Και ξέρω ακόμα πως με τον ίδιο τρόπο, με την ίδια μέθοδο και για τον ίδιο σκοπό που έγραψε την «Άναθρεφτή», έγραψε και την «Πολυγαμία». Όπως εκεί έχει ένα σιδρ Άντωνάκη Κατραμη, εδῶ έχει μιὰ ζηλιάρα. Την ειδη 'στη ζωή, του εκαμε έντύπωση, την εμελέτησε, την αποτύπωσε. Καλά, κακά, αδιάφορο. Τόσο ξέρει, τόσο μπορεί. Η «Πολυγαμία» εγινε για να παρουσιασθή αὐτή, επως ή «Άναθρεφτή» για να παρουσιασθή ο σιδρ Άντωνάκης. Και τὰ δυο με την ίδια ειλκρίνεια τὰ εκαμε ο συγγραφέας, και τὰ δυο τὰ θεωρει τὸ ίδιο δικά του, δηλαδή έργα φιλολογικά. Όσο για τὸ ειδος, αὐτοί που εινε τεχνίτες τὸ καταλαβαίνουν: ή Άλεξάνδρα δὲν μπορούσε να γίνη παρα κωμωδία και μάλιστα με μεγάλη δόση φάρσας. Τὰ πρόσωπα που την περισταίξουν, διαλεγμένα κι' αὐτὰ από τη ζωή, εινε εκείνα που χρειάζονται για να την κάμουν να δράση ετσι, εστε να φανῆ τὸ χαρακτηριστικό της, ή σχεδὸν παθολογική της ζήλεια. Ψέμματα, ψέμματα, ψέμματα πως τὰ καλούπια αὐτὰ τάφερα μέσα από τὸ Παρίσι. Τὰ βρήκα εδῶ, μέσα στην Άθήνα, και τὰ πήρα χάρισμα, χωρίς να πληρώσω δαζμό. Εινε Άθηναίοι, Ρωμηοί, επως ελα μου τὰ πρόσωπα. Και γι' αὐτὸ, αν θέλετε, μιλοῦνε πιδ ξεσκέπαστα» και πιδ «πρόστυχα» από τους Παρισιάνους. Ναι, μά και πιδ ζωηρά κάπου, πιδ τιμάντικα, πιδ

...ντόπια. Σὰ Ρωμηοί. Οί δικές μου κωμωδίες ἀρέσουν περισσότερο κι' ἀπὸ ξένες τῆς ἴδιας τεχντροπίας καὶ κάνουν περισσότερες βραδυές. Γιατί ὁ Ρωμηός, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν οἱ κριτικοί, βρίσκει μέσα καὶ δικό του. Νὰ ἡ μόνη τους ὑπεροχή.

Μ' αὐτὰ ἔλα θέλησα νὰ πῶ πῶς ἡ «Πολυγαμία» εἶνε ἓνα ἔργο δικό μου σὰν κάθε ἄλλο μου, καὶ πῶς ἔχω δῆλ την εὐθύνη γι' αὐτό. Στὴν οὐσία δὲ μπαίνω, γιατί δὲν εἶνε δική μου δουλειὰ νὰ τὸ κρίνω. Παρατηρῶ ὅμως, πῶς οἱ περισσότεροι ἀπὸ κείνους ποὺ τὸ ἔκριναν, δὲν ἤξεραν νὰ τὸ κάμουν. Δὲν ἔχουν, φαίνεται, καμμιά ἰδέα τί εἶνε κωμωδία (comédie) τί εἶνε φάρσα (vaudeville) καὶ τί εἶνε ἡ κωμωδία-φάρσα (comédie-vaudeville). Δὲν ξέρουν τί πρέπει νὰ γυρέψῃ κανεὶς ἀπ' αὐτὸ τὸ εἶδος. Ὁ Νιρβάνας ὅμως ποὺ ἔγραψε προχθὲς στὴν «Ἔστια» πῶς ἡ «Πολυγαμία» εἶνε ἓνα «κομμάτι ἔξυπνο, καλοβαλμένο καὶ φαιδρὸ», εἰδείξε πῶς ξέρει. Μποροῦσε νὰ πῆ καὶ τὰ ἐναντία, ἂν δὲν τοῦ ἄρесе τὸ ἔργο, ὅπως στὸ *θεατρόφιλο*. Ἀδιάφορο! Θέλω νὰ πῶ πῶς τὸ πρῶτο ποῦ ἔχουμε νὰ ἐξετάσουμε σ' ἓνα ἔργο σὰν τὴν «Πολυγαμία», εἶνε ἂν εἶνε ἔξυπνο ἢ κουτό, καλοβαλμένο ἢ κακοβαλμένο, φαιδρὸ ἢ πληκτικὸ. Ἐγὼ ξέρω πῶς τὸ δούλευα δέκα χρόνια στὸ κεφάλι μου, γιὰ νὰ τὸ γράψω μιὰ μέρα, καὶ πῶς τῷγραψα σὰν ὠρίμασε, μονορροῦφι, μὲ ὄρεξι, μὲ γούστο καὶ μὲ χαρά. Ἄν γι' αὐτὸ γελᾷ ὁ κόσμος, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μὲ κατηγορήσῃ γιὰ *ἐκμετάλλεψη*. Οἱ ἀναγνώστες τῆς «Ἀναθρεφτῆς» μου λιγώνουνται ἀπὸ τὰ γέλια, μὰ κανεὶς δὲ μοῦ εἶπε γι' αὐτὸ πῶς τὸς ἐκμεταλλεύουμαι. Καὶ τὸ κάτω-κάτω τῆς Γραφῆς, γιατί δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ γράψω κ' ἓνα ἔργο τέτοιο; Φτάνει ποῦ τόκαμα μὲ εἰλικρίνεια. Ἐχει ἔτσι τὴν ἀξία ποῦ σηκώνει τὸ εἶδος, ὅπως κάθε ἄλλο. Καὶ διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὸ *κατασκευάσμα* ἐνὸς ἄλλου ποῦ δὲ θάτανε συγγραφέας, παρὰ θῆξε μὲ τὸ στανιό, γιὰ νὰ πάρῃ ποσοστά.

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ (*)

Ὁ Γιαννάκης. Νὰν τὰ κατοστήσει.

Ἡ Κυριάκενα. Καλὰ νάσαι παιδί μου καὶ τοῦ λόγου σου.

Ὁ Γιαννάκης. Ἐμένα ἄσε με· (μὲ μικρὸ χαμόγελο) ξέγραψέ με ἔμένα θεὰ Κυριάκενα.

Ἡ Ζαχαρούλα. Ἄκου τόρα κουβέντες Κυριάκενα.

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 480.

Ἡ Κυριάκενα. Σὲ καλὸ σου Γιαννάκη. Νὰ δαγκάσεις τὴ γλῶσσα σου νὰ δόσει ὁ Θεός.

Ὁ Γιαννάκης. Ὡστε Φλεβέρη γενήθηκε ἡ κυράτσα Ἐρωφίλη;

Ἡ Κυριάκενα. Ναισκε Φλεβέρη.

Ὁ Γιαννάκης. Ἄνε θεὰ Κυριάκενα πῶς ὅποιος γενιέται τὸν κουτσοφλέδαρο ἔχει γούρι.

Ἡ Κυριάκενα. Ὅπου φτωχὸς κ' ἡ μοίρα του παιδί μου.

Ὁ Γιαννάκης. Ὁ Θεός; νὰ δόσει ἡ μοίρα τῆς κυράτσας Ἐρωφίλης νὰ εἶναι ὅπως τὴ θέλει· (σὲ λίγο). Σὲ φαριστοῦμε θεὰ Κυριάκενα γιὰ τὴ συντροφιά σου· μὴν τὴν ἀφίνεις περισσότερο μοναχὴ τὴν κυράτσα Ἐρωφίλη (σταματᾷ λίγο). Νὰν τῆς πεις νὰ μὲ συχωρέσει ἂν τῆς ἔκαμα ποτές μου τίποτις.

Ἡ Κυριάκενα. Ἐσὺ νὰν τὴ συχωρέσεις ποῦ θὰ κοινωνήσῃ τὴ νύχτα.

Ὁ Γιαννάκης. Θὰ κοινωνήσῃ; Πῶς ἤθελα νὰ κοινωνήσω κέγώ.

Ἡ Ζαχαρούλα. Τὴ μεγάλη βδομάδα πιά θὰ κοινωνήσουμε οὔλοι μας.

Ὁ Γιαννάκης. Τότες; (μὲ μικρὴ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ). Μακάρι. (στὴν Κυριάκενα). Ἐτσι ποῦ λές θεὰ Κυριάκενα.

Ἡ Κυριάκενα. Πάου κέγώ· (στὸ Γιαννάκη). Περαστικὰ παιδί μου καὶ καλὴ ταχινή.

Ὁ Γιαννάκης. Στὸ καλὸ θεὰ Κυριάκενα.

Ἡ Κυριάκενα. Καλὴ νύχτα σας. (στὴ Ζαχαρούλα μυστικά). Λαίπ· (στὴν ἑκκλησιά).

Ἡ Ζαχαρούλα. Ναι· (δυνατά). Καληνύχτα Κυριάκενα. Καλὴ ταχινή.

Ὁ Γιαννάκης. Θεὰ, Κυριάκενα νὰ πεις τίς ἐφκές μου τῆς κυράτσας Ἐρωφίλης.

Ἡ Κυριάκενα. Μετὰ χαρᾶς σου· (βγαίνει καὶ τὸ χιονόνερο σφουρίζει ἀπὸ τὴν πόρτα).

Ὁ Γιαννάκης. Κρῶσ· ποῦ κάνει ἔ; (πιάνοντας τὸ κεφάλι του). Ὡχ Θεέ μου!

Ἡ Ζαχαρούλα. Καίρῶς τοῦ γυϊόκα μου· (κάθεται κι ἀπτὴ στὴ θέση τῆς).

Ὁ Γιαννάκης (σὲ λίγο). Τὴν πέραγα μάνη τὴν Ἐρωφίλη μεγαλήτερη.

Ἡ Ζαχαρούλα. Τὰ κορίτσια γυϊόκα μου ξεπετάγονται βλέπεις μονοκοπανιάς.

Ὁ Γιαννάκης. Καλὸ κορίτσι ἡ Ἐρωφίλη.

Ἡ Ζαχαρούλα. Ἄμ καλὸ κι ἄξιο.

Ὁ Γιαννάκης. Καὶ γερὸ.

Ἡ Ζαχαρούλα. Ναισκε γυϊόκα μου γερὸ.

Ὁ Γιαννάκης (πικραμένα). Γερὸ ὄμορφο προκομένο ἄξιο. Καλότυχος ποῦ θὰν τὸ πάρει.

Ἡ Ζαχαρούλα. Καλότυχος ἔ; (μὰπιαστο χαμόγελο). Ἄμα φτιάξει λίγο ἡ κατάστασή μας νὰν τὴν πάρεις ἐσὺ γυϊόκα μου. Εἴσατε ἀκόμα μικροὶ κ' οἱ δύο σας.

Ὁ Γιαννάκης. Ἄ μάνη· δὲν εἶναι γιὰ μένα τέτια φεγκροστήθα.

Ἡ Ζαχαρούλα. Γιατί γυϊόκα μου;

Ὁ Γιαννάκης. Γιατί λές; Γιατί κι ἀπτὴ μάνη εἶναι σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ ὄνειρά μου. Εἶναι κι ἀπτὴ σὰν τὰ βουνὰ τῆς πατρίδας μου ποῦ δὲ θὰν τάνεβῶ ποτές μου· (συμαζέβοντας τὰ πόδια του). Ὡχ!....

Ἡ Ζαχαρούλα. Ἄκου κεί κουβέντες πού σοῦ κάνει.

Ὁ Γιαννάκης (ὄνειρεμένα). Καί τῆς πάει τόσο ὄμορφα ἐκεῖνη ἢ ποδιά πού φορεῖ, θαρεῖς καί μοσκοβολαίει ἀπάνου τῆς· (πιάνοντας τὰ μαλιά του). Θά ἤθελα μάνα μου νά μοῦ γίνονταν ἐκεῖνη ἢ ποδιά τῆς τὸ προυσκέφαλο τοῦ θανάτου....

Ἡ Ζαχαρούλα. Γυϊόκα μου γιατί λές τέτια λόγια ; Ἡ ποδιά τῆς θά σοῦ γίνει τὸ προυσκέφαλο τῆς ζωῆς....

Ὁ Γιαννάκης. Μαγνάδι εἶ ; Μανούλα μου μὴν ξεχνᾶς τὴν Σωθιά τοῦ παραμυθιοῦ. Ἐπειτα ἐγὼ δὲν εἶμαι βασιλόπουλο

Ἡ Ζαχαρούλα (ζωερὰ κάπως). Ἄ δὲν εἶσαι βασιλόπουλο γυϊόκα μου, εἶσαι ὁ Γιαννάκης τῆς χήρας ὁ γυϊός πού ἄρπαξε τὸ μαγνάδι τῆς Νεράηδας καί τὴν κέρδισε· (ὁ Γιαννάκης κουνάει τὸ κεφάλι του καί κάνει μορφασμὸ). Νάϊσκε γυϊόκα μου καί στὰ βουνα θάνεβεις καί τὴ Ρωφίλη θάν τὴν κάνεις τέρι σου.

Ὁ Γιαννάκης. Ἄχ μανούλα μου. Δός μου πρῶτα ζωὴ.... (σὲ λίγο). Πῶς ἤθελα νά σοῦλεγα ἐσένα τὸ στερνό μου τὸ τραγοῦδι.... (διακόβοντας τὴν κουβέντα τους κι ἀξαφνα). Μάνα δὲ μοῦ λές καλήτερα ἐσὺ κανὰ παραμῦθι Χριστογενιάτικο, ὅτι θέλεις νά περάσει κ' ἡ ὥρα ;

Ἄνοιγει μέρμη ἢ πόρτα καί μπαίνει ὁ Σωτήρης παιδί ὡς 15 χρονῶ. Φυσομανάει ὀλοένα ὄξω. Ὁ Σωτήρης εἶναι ραντισμένος ἀπὸ τὸ χιονόνερο καί κρατᾶει στὰ χέρια του μισὸ καρβέλι φωμι κῆνα χάρτινο χωνί μέλιες.

Ὁ Σωτήρης. Καλησπέρα σας· (στὴ Ζαχαρούλα). Μάνα πούναι τὰγκειό ; (πέρνοντας ἀπὸ τὸ παραγῶνι τὰναποδογυρισμένο ἀγκειό). Ἄ δῶνα· (γυρνάει πάλι στὴν πόρτα) Ἐφερα λίγο γάλα τοῦ Γιαννάκη· (βγαίνει μιά στιγμή καί ξαναμπαίνει μὲ τὰγκειὸ γιομάτο γάλα καί κλεί καλὰ τὴν πόρτα). Ἄργησα εἶ ;

Ὁ Γιαννάκης. Παράργησες μάλιστα. Καί τὸ γάλα πού τῶχες ;

Ὁ Σωτήρης. Καρτέραγε καλότυχο ἀπόξω ὁ γαλατάς.

Ἡ Ζαχαρούλα. Ἰσα μὲ τὰ τόρα γυρῆζατε ;

Ὁ Σωτήρης. Ἰσα μὲ τὰ τόρα μαθές· (βγάνοντας καί γαζέτες ἀπὸ τὴν τσέπη του). Νά καί τούτα δυὸ δραμούλες καί μιά δεκαρούλα· βάλτε καί σαράντα λεφτὰ τὸ γάλα εἰκοσιπέντε τὸ ψωμί καί μιά δεκάρα οἱ ἐλιές καί λογάρισε. Μάνα πεινάου ἐγὼ.

Ὁ Γιαννάκης. Φάει. Κάνει πολὺ κρύο ὄξω ;

Ὁ Σωτήρης. Οὐ !

Ἡ Ζαχαρούλα. Ἀπὸ δυὸ κι ὀγδόνα πέντε ἐπεσε στὸ μερτικό τοῦ καθενῶ ; (βάνει τὰ λεφτὰ στὴν τσέπη τῆς).

Ὁ Σωτήρης. Τόσο ἐπεσε στὸ μερτικό τὸ δικό μου. Ἄλλουῶνε ἐπεσε πολὺ περισσότερο. Βάλε μάνα νά φάμε· πεινάου σοῦ λένε.

Ἡ Ζαχαρούλα. Τί νά βάλω ; (δείχνοντάς του τὸ ψωμί). Νά κόψε καί φάει.

Ὁ Σωτήρης (κόβοντας). Ἐσεῖς πῶς φάγατε ; Ὁ Γιαννάκης δὲ θά πιεῖ γάλα ;

Ἡ Ζαχαρούλα (στὸ Γιαννάκη). Νά σοῦ τὸ ζεστὰνω γυϊόκα μου ; (πάει νά βάλει τὰγκειὸ στὴ φουβού).

Ὁ Γιαννάκης. Δὲ θέλω μάνα.

Ὁ Σωτήρης. Ἐσὺ Γιαννάκη εἶσαι ἄρωστος καί δὲν πειράζει. Δὲ θυμᾶσαι τί λέει ὁ λόγος ; Ἄσπηνης καί ὀδοιπόρος.

Ὁ Γιαννάκης. Δὲν ἔχω ὄρεξη. (τοῦ ξεφέγγουν δυὸ τρεῖς φωνές). Ὠχ !... ὦχ !... ὦχ !...

Ἡ Ζαχαρούλα. Τ' εἶς γυϊόκα μου ; Μὴν κρυένεις ; Νά σοῦ ζεστάνω λίγο γάλα νάν τὸ πιεῖς καί νά πέσεις πιὰ στὸ κρεβάτι σου ; βάνει τὰγκειὸ στὴ φουβού· ὁ Σωτήρης τρώει μὲ πολλὴ ὄρεξη ξερὸ ψωμί κ' ἐλιές).

Ὁ Γιαννάκης (στὸ Σωτήρη). Πές μας λοιπὸν πῶς εἶταν τὸ παποράκι ;

Ὁ Σωτήρης (μασώντας κιάλας). Ἐμεῖς δὲν εἶχαμε παποράκι. Εἶχαμε Ἁγιά Σοφιά....

Ὁ Γιαννάκης. Ἁγιά Σοφιά εἶ ; Χαράστη !

Ὁ Σωτήρης. Ἁγιά Σοφιά μαθές μὲ τοὺς κουμπέδες τῆς μὲ τὰ καμπαναριά τῆς μύλα πού λές. Τὴ βαστάγανε τέσσεροι μεγάλοι. Ἐμεῖς λέγαμε τὰ κάλαντα καί παίζανε τὰργα. Ἐγὼ βάργα τὴ βέργα.

Ὁ Γιαννάκης. Γυρῆσατε ἕνα γύρο ;

Ὁ Σωτήρης. Οὐ ! οὐλοῦθε πῆλαμε. Τόρα τὴ νύχτα γυρῆσαμε τὴ καφενέδες. Νά ἴδεις μάλιστα Γιαννάκη τί ἄκουσα σῆναν καφενέ.

Ὁ Γιαννάκης. Τί ἄκουσες ; (πνιχτά). Ὠχ ! ὦχ !

Ὁ Σωτήρης. Σὲ κείνο τὸν καφενέ ἔτυχε νά βγάλω ἐγὼ τὸ δίσκο. Πού λές λοιπὸν σῆνα τραπέζι εἶτανε τέσσεροι πέντε καί συζητάγανε δυνατά. Ἄμα ἔφτασα κοντὰ τους μὲ κοιτάει ἕνας μὲ ματογυῖα καί μοῦ λέει : δὲν εἶσαι ὁ ἀδερφός τοῦ Γιαννάκη ; Ναι τοῦ λέου.

Ὁ Γιαννάκης. Ποιὸς εἶταν ;

Ὁ Σωτήρης. Δὲν ξέρω. Πού λές τὸ λοιπὸ μοῦ λέει : ἀφοῦ εἶσαι ἀδερφός τοῦ Γιαννάκη νά μιά πεντάρα καί μούριζε πού λές μιά πεντάρα στὸ δίσκο. Ὑστερὶς πού λές σάν ἐφεβγα ἐπῆρε τὰφτί μου πούλεε τοῦν ἀλλουῶνε : Εἶναι λέει ἀδέρφι τοῦ Γιαννάκη τοῦ ποιητῆ πού ἔκαμε λέει τὰ τραγοῦδιὰ τοῦ βουνοῦ κῆγραψαν λέει ἂ θυμύσσατε πῶς ἀπτόξ λέει θά μορφοῖσι τὴ Γλώσσα λέει καί τὴν Ποίηση τὴ Ρωμέμηκη. Δὲν ἄκουσα ἄλλα γιατί εἶμουν πιὰ μακριὰ ἀπὸ κείνο τὸ τραπέζι.

Ὁ Γιαννάκης. Ἐτσι εἶπε ; ὦχ ! καί δὲν τονὲ γνώρισες λές ;

Ὁ Σωτήρης. Ὁχι..

Ὁ Γιαννάκης. Θά εἶταν κανένας ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς κριτικούς τῶν καφενέδων. Ὠχ !

Ὁ Σωτήρης. Ἐκεῖνος σὲ παίνεψε Γιαννάκη !

Ἡ Ζαχαρούλα. Πές πῶς ζεστάθηκε· (βγάνοντας τὰγκειὸ ἀπὸ τὴν ἐστία τὸ φέρνει κοντὰ στὸ Γιαννάκη). Πιὲ μιά σταλιά γυϊόκα μου. Πῶς θά πλαγιαῖσεις θεονύστικος ; (τεῦ τὸ βάνει κοντὰ του).

Ὁ Γιαννάκης. Δὲ μπόρῶ μάνα· (πνιχτά). Ὠχ !

Ἡ Ζαχαρούλα. Μὲ τὸ στανίδ γυϊόκα μου. Μὴ σὲ νιάζει πούναι παραμονή· οἱ ἀρῶστοι τρῶνε. Πιὲ δυὸ γουλιές μονάχα.

Ὁ Γιαννάκης. Μὰ δὲν ἔχω ὄρεξη μάνα.

Ἡ Ζαχαρούλα ἐπιμένοντας). Φάει γυϊόκα μου. Φάει νά βάλω κῆγὼ ἢ κακομοῖρα καμιά μπουκιά στὸ στόμα μου.

‘Ο Γιαννάκης. Θά δοκιμάσω μάνα· (βάνει τὸ χέρι του στὰ γκεία. Πέρνει τότες κ’ ἡ Ζαχαρούλα ἕνα κοματάκι ψωμί καὶ ψεφτομασάει. Σὲ λίγο ὁ Γιαννάκης ἀφοῦ ἔφερε τὰ γκεία μιὰ φορά στὸ στόμα του τὰ φισε ὕστερις καὶ τὸ παραμέρισε μὲ κάπιο μορφασμὸ πὺ δὲ μπόρεσε νὰν τοῦ ξεφύγει).

‘Η Ζαχαρούλα. Τ’ εἶς γυιόκα μου ; (μὲ πόνου). Δὲν εἶσαι καλῆτερα σήμερα ; (ἀφίνει κι ἀφτὴ μισομασημένο τὸ ψωμί της). Τί θέλεις ; Θέλεις νὰ πλαγιάσεις ;

‘Ο Γιαννάκης. Ὅχι μάνα· ἄλλο θέλω. (‘Η Ζαχαρούλα τὸν κοιτάζει μὲ σπαραγμὸ· σὲ λίγο ἐκεῖνος· Μάνα μοῦ κάνεις μιὰ χάρη ;

‘Η Ζαχαρούλα. Καὶ μὲ ρωτᾷς Γιαννάκη ;

‘Ο Γιαννάκης. Κεῖ πάνω στὴ πατριδα μας θυμᾶσαι ; σὰν τέτοια ὥρα κόβουνε τὴν κουλούρα καὶ βλέπουνε τὴ μοῖρα τους. Δὲ θὰν τὴν κόψουμε κἄμεις ; (ἡ Ζαχαρούλα τὸν κοιτάζει ἀλαφιασμένα). ‘Ε ; (ἐκεῖνος κάνει νὰ χαμογελάσει μὰ κατσοφιᾶζει καὶ πνίγει μικροῦς στεναγμούς). Θὰ πῆς ποῦναι ἡ κουλούρα ; (δείχνει τὰ πομεινάδια τοῦ ψωμιού). Τοῦτα νὰ κάμουμε ἔμεις κουλούρα.

‘Ο Σωτήρης (μὲνδιαφέρο). Καλὰ λέει μάνα.

‘Η Ζαχαρούλα. Ὅπως θέτε.

‘Ο Γιαννάκης (στὸ Σωτήρη). Κόψε ἐσύ· (στὴ Ζαχαρούλα). Μάνα πόσα κομάτια θὰ κόψει ;

‘Η Ζαχαρούλα. Τέσσερα.

‘Ο Γιαννάκης. Γιατί τέσσερα ;

‘Η Ζαχαρούλα. Τρεῖς ἑμᾶς κ’ ἕνα τοῦ σπιτιού.

‘Ο Γιαννάκης. Νὰ βάλουμε κι ἄλλο μάνα.

‘Η Ζαχαρούλα. Γιὰ ποιόνε γυιόκα μου τᾶλλο ;

‘Ο Γιαννάκης (σιγὰ σιγὰ). Νὰ βάλουμε ἕνα γιὰ τὰ βουνά μας.

‘Ο Σωτήρης. Καλὰ λέει μάνα· καλὰ λέει !

‘Η Ζαχαρούλα. Νὰ βάλουμε ἕνα καὶ γιὰ τὰ βουνά μας.

‘Ο Γιαννάκης. Κι ἄλλο ἕνα μάνα.

‘Η Ζαχαρούλα. Τᾶλλο γιὰ ποιόν ;

‘Ο Γιαννάκης (σιγότερα καὶ συσταλτικὰ). Γιὰ τὴν Ἐρωφίλη· (ὁ Σωτήρης ξεφινιάζεται).

‘Η Ζαχαρούλα. Καλὰ λές. Τὸ ξέχασα. Ἐξὴ τὸ λοιπὸν (στὸ Σωτήρη). Κόψε λοιπὸν ἔξῃ· (ὁ Σωτήρης κόβει μὲ τὸ σουγαδάκι του ἀπὸ τὰ πομεινάδια τὸ ψωμί τὰ ἔξῃ κομάτια. Ἡ Ζαχαρούλα βγάνει τίς γαζέτες ἀπὸ τὴ τζέπη της καὶ ψάχνει). Νὰ τοῦτο τὸ νικελάκι νὰ βάλουμε· (πέρνει ἕνα κομάτι καὶ χώνει μέσα του τὸ νικέλινο νόμισμα· ὕστερα τὰ βάνει ὅλα μέσα στὴν ποδιά της καὶ τὰνακατόνει. Προχωρεῖ στὸ Γιαννάκη). Πάρ’ ἕνα κομάτι.

‘Ο Γιαννάκης (πέρνοντας ἕνα). Τοῦτο εἶναι γιὰ τὸ σπιτί· (τάφνει χάμου).

‘Η Ζαχαρούλα. Πάρε τώρα τὸ δικό σου.

‘Ο Γιαννάκης (πέρνοντας ἄλλο). Τοῦτο γιὰ τὰ βουνά μας· (τάφνει καὶ πέρνει ἄλλο). Τοῦτο μάνα εἶναι τῆς Ἐρωφίλης· (ἡ Ζαχαρούλα πιχροχαμογελάει· ὁ Γιαννάκης τάφνει κι ἀφτὸ καὶ πέρνει ἄλλο). Τὸ δικό μου μάνα· τὸ ψάχνει).

‘Η Ζαχαρούλα. Γειά σου· (στὸ Σωτήρη). Πάρε κέσὺ τὸ δικό σου· (ὁ Σωτήρης τὸ πέρνει καὶ τὸ ψά-

χνει). Ἄς πάρω τώρα κέγὼ τὸ δικό μου· (τὸ πέρνει καὶ κατεβάζει τὴν ποδιά της).

‘Ο Γιαννάκης. Τίποτις· (στὸ Σωτήρη) δὲν τὸ βρήκες ἐσύ Σωτήρη ; (ἀφίνει τὸ δικό του καὶ πέρνει τὸ κομάτι τοῦ βουνοῦ).

‘Ο Σωτήρης (μασώνιας τὸ κομάτι του). Ὅχι Γιαννάκη.

‘Η Ζαχαρούλα. Οὔτε στὸ δικό μου εἶναι το.

‘Ο Γιαννάκης (δείχνοντας τὸ κομάτι τοῦ σπιτιού). Κοίτα καὶ τοῦ σπιτιού μάνα· οὔτε δὴ εἶναι· (τάφνει· πέρνει ἡ Ζαχαρούλα τὸ κομάτι τοῦ σπιτιού κι ὁ Γιαννάκης τῆς Ἐρωφίλης). Δὲν εἶναι οὔτε στοῦ σπιτιού ;

‘Η Ζαχαρούλα. Οὔτε δὴ. Ἄμ τότες θάναι στῆς Ρωφίλης.

‘Ο Γιαννάκης (μὲ ἀπιαστο χαμόγελο). Νάτο ἐδὴ ναι στῆς Ἐρωφίλης (τάφνει).

‘Ο Σωτήρης (μὲ φανερὴ λύπη). Μπὰ συφορά ! Γιὰ κοίτα πὺ ἔτυχε ! Ἀκούς δὴ ἀπὸ τὸ σπιτικό μας !....

‘Ο Γιαννάκης. Καλὸ νὰν τῆς ἔρθει.

‘Η Ζαχαρούλα. Ἄβριο νὰν τῆς τὸ ποῦμε.

‘Ο Γιαννάκης (σιγὰ καὶ κουρασμένα). Νὰν τῆς τὸ πεῖτε σεῖς. (πνιχτὰ) Ὁχ ! Ὁχ ! (σὲ λίγο). Μάνα λέου πιά νὰ ξεπλοθῶ.

‘Η Ζαχαρούλα. Μπὰ γυιόκα μου, ξεπλόσου μαθές. Ἐτοιμα στρωμένα εἶναι....

‘Ο Γιαννάκης (σηκόνεται μὲ στενοχώρια). Πάνε τὰ κάτη μου πιά....

‘Η Ζαχαρούλα (κοιτάζοντάς τον μὲ σπαραγμὸ). Δὲ θέλεις ;

‘Ο Γιαννάκης. Ὅχι.... Εἶναι ἔτοιμα ;

‘Η Ζαχαρούλα (σηκόνοντας τὸ σκέπασμα). Ἐλα λοιπὸν νὰ κουκουλοθεῖς· (ὁ Γιαννάκης ξετλιέγει τὸ μπουξὰ ἀπὸ πάνω του καὶ τὸν πετάει ἔτσι κάπου· ὕστερις ἔρχεται βιαστικὰ καὶ τρεκλὰ καὶ πέφτει μὲλα του τᾶλλα ρούχα στὸ κρεβάτι. Ἡ Ζαχαρούλα τὸν σκεπάζει καλὰ.

‘Ο Γιαννάκης (ἀπὸ τὸ κρεβάτι). Γρ. . . γρ. . . γρ. . . (τρέμουν οἱ μασέλες του).

‘Η Ζαχαρούλα. Κρυένεις ξ ; ἔτσι στὴν ἀρχή· τώρα θὰ ζεσταθεῖς γυιόκα μου· (ὁ Σωτήρης κοιτάζει χαζά).

‘Ο Γιαννάκης (μὲ τὴν τρόπο τῶ δοντιῶν του). Δὲ γρ. . . γρ. . . γκρ. . . γρ. . . ὁ. . . γρ. . . νω. . . γρ. . . Ζεστά. . . γρ. . . γρ. . . θηκα γρ. . . γρ. . . πιά. . . γρ. . .

‘Η Ζαχαρούλα. Ἀκόμα θὰ ζεσταθεῖς· (τοῦ συγυρίζει τὰ σκεπάσματα). Πῶς εἶσαι τώρα γυιόκα μου ;

‘Ο Γιαννάκης (μὲ λιγότερο τρεμόδοντο). Καλὰ· μαί. . . γρ. . . γρ. . . τὴν προσεφκή μου. . . γρ. . . γρ. . . δὲν ἔκαμα. . . γρ. . .

‘Η Ζαχαρούλα. Δὲν πειράζει· κάμε τὴν ἔαπλομένος. (‘Ο Γιαννάκης μισοκλεί τὰ μάτια του καὶ τὰ νοιγόκλεισμα τοῦ χειλιῶν του δείχνει πῶς προσέφκεται· ὁ Σωτήρης τὸν κοιτάζει χαηλωμένα. Σὲ λίγο πὺ ὁ Γιαννάκης ἀνοίγει τὰ μάτια του). Τὴν ἔκαμες γυιόκα μου ;

‘Ο Γιαννάκης (ἡσυχότερος). Ναί. . . γρ. . . (στὸ Σωτήρη) Σωτήρη μάγαπᾷς ; γρ. . . γρ. . .

‘Ο Σωτήρης (με συγκίνηση). Σάγαπάου λέει; Τι λόγος είν’ έφτούνος ;

‘Ο Γιαννάκης. Θέλω νάκούσω. . . γρ. . . γρ. . . κέγώ τά κάλαντα. . . γρ. . .

‘Ο Σωτήρης. Και θέλεις νά στά πώ ; . . . άκου λέει. . .

‘Ο Γιαννάκης. Και μ’ άχι έπως τά λέγατε γρ. . . με τήν άγια Σοφία. . . γρ. . . ‘Όπως σου τάμαθε ή μάνα; έπως τά λέγανε κει πάνω στην πατρίδα. . . γρ. . . γρ. . . Τά θυμάσαι ; . . .

‘Ο Σωτήρης. Μπ’ ά δέν τά θυμάμαι λέει !

‘Ο Γιαννάκης. Θά μου τά πεις τό λοιπό ; γρ. . . γρ. . .

‘Ο Σωτήρης. ‘Ο όρισμός σου Γιαννάκη (άρχίζει με τό χαρακτηριστικό σκοπό και τά ψάλλνει).

Χριστόγενα πρωτόγενα πρώτη γιορτή του κόσμου
βγάτε ιδέστε και μάθετε πώς ό Χριστός γενιέται
Γενιέται κι ανασταίνεται στό μέλι και στό γάλα
μέλι νά τρώνε οι άρχοντες και γάλα οι άφεντάδες
και στό μελισσοβότανο νά λούζονται οι κυράδες

Κυρά ψηλή κυρά λιγνή κυρά καμαροφρίδα
κυρά μου τόν ύγίόκα σου και τόν πρωτόκό σου
γιά λούστονε και χτένιστον και στείλιτον στό σκολειό του
νάν τονέ δείρει ό δάσκαλος με τρία κλωνάρια μόσκο
και νάν του σκουίζουν τιά παιδιά : μωρέ μοσκοδαρμένη
μωρέ και ποίν’ τά γράμματα μωρέ και ποίναι ό νούς σου ;
: Τά γράμματα είναι στό σκολειό κι ό νούς μου στίς κοπέλες
έδώ πέρα κι αντίπερα πέρα στη μαβρομάτα
πούχει τιά μάτια σαν έλιές τά φρούδια σιά γιητάνι
και του κοράκου τό φτερό τύχει κιμπανοφρούδι.

(Σταματάει τό ψάλσιμο). Και του χρόνου με τό καλό.

‘Η Ζαχαρούλα. ‘Αμήν Χριστέ μου !...

‘Ο Γιαννάκης (με δάκρια στά μάτια). Νάσαι καλά Σωτήρη... (σά νά μονολογούσε) Χρόνια... χρόνια πώς περάσατε...

‘Ο Σωτήρης (στη Ζαχαρούλα). Μά γιατί τά λένε έτσι στην πατρίδα μας μάνα ;

‘Η Ζαχαρούλα (λίγο ξάστοχα). Κέκει πιά δέ θάν τά λένε έτσι.

‘Ο Γιαννάκης. ‘Όχι μάνα; στά βουνά έτσι θάν τά λένε; δέν μπορεί νάν τάλάξανε...

‘Η Ζαχαρούλα. Στά βουνά έτσι θάν τά λένε...

‘Ο Σωτήρης. Δέ ντρέπεσαι μάνα, πουθενά πιά δέ θάν τά λένε έτσι. Δέν π’ άς νάν τά πεις έδώ έτσι νά σέ πάρουμε με τά λεμόνια.

‘Ο Γιαννάκης (άφαιρεμένα). ‘Όχι; στά βουνά! άχι; στά βουνά !... (ψιθυρίζει στίχους του :)

Τό βλέπεις κεινο τό βουνό ποίναι ψηλό και μέγα ;
Είναι ή κορφή του άπάτητη καρθένα τιμημένη !
άπό τά ριζοβούνια του τινέ θωράω και τρέμα
και μόνο τή φαντάζουμαι και φαντασία δέν έχω... (τούς κόβει).

Μανούλα δέ νυστάζω άκόμα. Πές μας έσύ κανά παραμυθάκι νά με ναναρίσει κιόλας. Πές μας μάνα νά ζεις.

‘Η Ζαχαρούλα (καθιζόμενη άπαλά στό κρεβάτι.— ‘Ο Γιαννάκης παραμερίζει τό κορμί του νάν τής άφίσει περσότερη θέση; ό Σωτήρης κάθισε στη φω-

τιά κοντά κ’ έτοιμάζεται νά προσέξει). Ποιά θέλεις;

‘Ο Γιαννάκης. ‘Όποιο θέλεις έσύ.

‘Ο Σωτήρης. ‘Αληθινά νάσαι μάνα.

‘Ο Γιαννάκης. Καλά λέει μάνα. Πές μας τήν Ιστορία του «Δαχτυλιδιού».

‘Η Ζαχαρούλα (με φρίκη για τήν άξαρνιά). Του Δαχτυλιδιού ; !...

‘Ο Γιαννάκης. Ναι μάνα.

‘Η Ζαχαρούλα (κατορθόνοντας νά συνέρθει). ‘Ας πούμε τήν Ιστορία του Δαχτυλιδιού. ‘Εγώ έλεγα νά πώ Χριστογενιάτικη καλύτερα.

‘Ο Γιαννάκης. ‘Υστερα μάνα.

‘Η Ζαχαρούλα. Καλά τό λοιπόν. ‘Αρχή του παραμυθιού και καλησπέρα σας.

‘Ο Γιαννάκης. Καλησπέρα σας.

‘Ο Σωτήρης. Μά δέν είναι παραμύθι μάνα τό «Δαχτυλίδι».

(‘Ακολουθεί)

ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Γιά νά μείνη ό Νουμάς τ’ άγαπημένο περιοδικό των Δημοτικιστάδων πρέπει νά είναι σ’ αλήθεια έλεύτερο βήμα και νά τόν διευτύνη ή ίσότητα και ή Δικαιοσύνη. ‘Ο κ. Γιαννιός, ένας στρατιώτης τής ιδέας και αυτός, έγραψε μία κριτική για τήν κριτική που κάνει ό Παλαμάς για τόν ίδιο τόν έαυτόν του. Δέν ξέρω τί γράφει ή κριτική αυτή, και κατά ποιάνα τρόπο είναι γραμμένη, άφο’ όμως ή Διεύθυνση του Νουμά τήν έκρινε άνάξια νά δημοσιευτή, καλά έκαμε και δέν τή δημοσίεψε, φτάνει νά τό έκαμε άμερόληπτα. ‘Εκείνο που δέν έκαμε καλά ή Διεύθυνση του Νουμά είναι νά δείξη τήν κριτική αυτή στον Παλαμά και τό χειρότερο νά δημοσιέψη άπάντηση του Παλαμά για κριτική, που δέ δημοσιεύτηκε, πράμα που δέν έπρεπε νά κάνη ούτε ό Παλαμάς. Με τήν πράξη αυτή ή Διεύθυνση του «Νουμά» άπεδείχτηκε — χωρίς νά τό νοούση ίσως — μεροληπτική και άδικη και για νάρθη τό δικιο στον τόπο του πρέπει νά δημοσιέψη τώρα και τήν κρίση αυτή του Γιαννιού, όσο ενάντια κι’ άν είναι για τόν Παλαμά, γιατί ό Παλαμάς δέν έχει νά χάση τίποτα, άφο’ άναγνωρίστηκε πιά ό πρώτος άπό τούς ζώντας; σήμερα ποιητές μας, ό τρίτος δέ μετά τό Σολωμό και Βαλαωρίτη. Είπα παραπάνω έτι δέν ξέρω τί λέγει ή κρίση του Γιαννιού, για τήν άυτοκριτική του Παλαμά, αλλά νομίζω άπράνταχτα έτι τό έθνος μας πρέπει νά χρωστά εύνγνωμοσύνη στό Βασιλικό που έγραψε τήν άυστηρά και έν μέρει άδικη κριτική του για τόν Παλαμά κι’ άνάγκασε τόν Ποιητή νά κάμη τήν άυτογραφία του, ν’ άποκαλύψη τήν

ψυχή του και να μᾶς δώσει τὸ κλειδί μετὰ τὸ ὅποιο ν' ἀνοίξουμε τὸν ὑπέροχο ναὸ τῆς τέχνης του, νὰ μπούμε μέσα και νὰ νοιώσουμε τὴν ψυχή τῶν σκοτεινῶν κἄπως ἀλήθεια ἔργων του, χειροδηγούμενοι ἀπὸ τὸν ἴδιο ποιητὴ. Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἐξαιρετικὴ εὐτυχία γιὰ τὴν ὁποία ἔπρεπε νὰ παρακαλέσουμε μάλιστα τὸν ποιητὴ. Ἐχτὸς ἀπὸ τὸ Γιαννιό, ἀκουσα και ἄλλους νὰ κατακρίνουν τὸν Παλαμᾶ γιὰ τὴν αὐτοκριτικὴ τῶν ἔργων του, νομίζω ὅμως ἔτι πλατιώτατοι ὄντες, πρῶτον διότι κριθεὶς και κατακριθεὶς εἶχε τὸ δικαίωμα και τὴν ὑποχρέωση ἴσως, ἐν δαφνόμειζε ἔτι ἀδικήθηκε, ν' ἀνασκευάσει τὴν ἐναντίον του κριτικὴ και δεύτερον διότι ἡ κριτικὴ αὐτὴ τοῦ Παλαμᾶ, ὅσο προσωπικὴ κι' ἂν εἶναι, ἔχει ὅμως πάντα ἓνα γενικώτερο σκοπὸ και εἶναι μιὰ πλατεῖα μελέτη πῶς πρέπει νὰ κρίνεται ὁ ποιητής.

TYM.

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΙΟΥ (*)

Φίλε «Νουμᾶ»,

Ἦς προάλλες εἶχα συναντήσει τὸν «Ἐκπαιδευτικὸ Ὀμιλο» τὸν κ. Παλαμᾶ, και στὴν κουβέντα ἐπάνω, μπροστὰ σὲ πολλοὺς δημοτικιστὲς, τὸν ἐρώτησα: Τὸ νομίζατε ἀπαραίτητο, κ. Παλαμᾶ, νὰ ἀπαντήσετε στὸ Χατζόπουλο;» Ὁ ποιητὴς ἀποκρίθητε πῶς δὲν τὴν ἔγραψε τόσο γιὰ τὸ Χατζόπουλο ὅσο γιὰ μᾶς «τοὺς ἄλλους» ποὺ διαβάζουμε τὸ «Νουμᾶ».

Αὐτὸ μοῦ δίνει τὸ δικαίωμα, θαρρῶ, νὰ πῶ ἐδῶ πέρα τῆ γνώμη μου γιὰ τὴν τελευταία ἀρθρογραφία τοῦ ποιητῆ.

Και τώρα, ποὺ μετὰ τὴν «Ἀπάντησή» του αὐτῆ, «μᾶς παράδωσε τὸ κλειδί γιὰ νὰνοίξουμε τὸ χιτρίο του και νὰ μπούμε μέσα» — ὅπως λέει —, ἔμεις κάναμε τὸν κόπο και ξανανοίξαμε, ἀλλὰ βρήκαμε δυστυχῶς πάλι τὰ ἴδια πράγματα ποὺ ξέραμε: Μιὰ κἄμαρη γεμάτη — εἶναι ἀλήθεια — μ' ὄλα τοῦ κόσμου τὰ βιβλία, μετὰ ποιήσεις και φιλοσοφίες λογῆς λογῆς, μετὰ τὰ πάντα ἀκατάστατα ριχμένα, σὰν ὑλικὰ ποὺ τίποτις δὲν ἔχουνε χτίσει. Ἀκριβῶς τὴν ἴδια κατάσταση ποὺ περιέγραψε ὁ φίλος μου και συνιδεάτης Χατζόπουλος.

Μᾶς βεβαιώνει ὅμως ὁ κ. Παλαμᾶς πῶς ἔχτισε ἔργο και πῶς «τὸ ἔργο του ἔπιασε» — εἶναι ἀλήθεια

(*) Τὸ δημοσιεύουμε ἐπιτέλους, μετὰ και τὸ ἀνάφερε ὁ Παλαμᾶς στὸ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμᾶ», (σελ. 273, στή σημεῖωση).

κι' αὐτὸ — μὰ ἔπιασε μ' ὄλη του τὴν κακὴ ἐπίδραση μέσα στὰ κεφάλια τῶν νέων μας ποιητῶν. Τὸ θαλάσσιμα ποὺ παρατηροῦμε στὸ χιτρίο τοῦ ποιητῆ, τὸ παρατηροῦμε και σ' ὄλη σχεδὸν τὴ νεώτερή μας ποίηση. Γιὰ τοῦτο θὰ θέλαμε οἱ νέοι μας νὰ μὴν ἐπηρεάζονταν ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ κ. Παλαμᾶ και νὰκοιλοθοῦσαν τὸ δρόμο ποὺ χάραξε ὁ Σολωμός.

Ἐμεῖς μάλιστα οἱ σοσιαλιστὲς, βλέποντας πῶς ἡ φιλολογικὴ μας παραγωγὴ πέρασε ἀσκοπη γιὰ τὴ μόρφωση τοῦ λαοῦ μας, δὲ θὰ διστάζαμε νὰρνηθοῦμε τὴν ὑπαρξὴ κἄθε νεοελληνικῆς φιλολογίας. Οὔτε ὡς ἄτομα ἔχουμε ἀκόμη τὴν χρειάζουμένη μόρφωση, οὔτε ὡς ἔθνος σχηματίσαμε τὸ κατάλληλο περιβάλλον, γιὰ νὰ βγάλουμε φιλολογία σὰν τὴν εὐρωπαϊκὴν. Ὅσο γιὰ τὴν κριτικὴ τοῦ Χατζόπουλου ἔχει ἀδικὸ νὰ θυμῶνῃ ὁ σεβαστὸς μας κ. Παλαμᾶς. Ὁ Χατζόπουλος δὲν τὸν κατέρριψε τὸν ἔβαλε στὴν ἀληθινὴ του θέση. Ἐρωτοῦμε: Θὰ προτιμοῦσε ὁ ποιητὴς μας μιὰν ἄλλη κριτικὴ ποὺ θὰ ἤρχονταν μετὰ 50 χρόνια και θὰ ἔπιανε — πιὸ ἀγαναχτισμένη ἀπὸ τὸ Χατζόπουλο γιὰ τὸ μεγαλεῖτερο κακὸ τῆς παλαμάδικης ἐπιρροῆς ποὺ θάπαντοῦσε — νὰ γκρέμιζε ὀλόκληρο τὸ ἔργο του, νὰ τὸ κυλοῦσε ἐπὶ μισὸν ἴσως αἰῶνα στὴ λάσπη, ὡς ἔτσι νὰ φανῇ τότες ἓνας Χατζόπουλος γιὰ νὰ τοῦ δώσει τὴν ἀληθινὴ του θέση;

Κάλλιο ποὺ ὑπάρχει ἀπὸ τώρα Χατζόπουλος γιὰ νὰ ἔχῃ τὴν εὐχαρίστηση ὁ ποιητὴς νὰ τοῦ σφίξῃ τὸ χέρι.

Ἄν ὅμως ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀρθρογραφία του αὐτὴ στὸ «Νουμᾶ», νομίζουμε πῶς ὁ ποιητὴς μας αὐτοχτονάει. Μιὰ τέτοια αὐτοχτονία τοῦ ποιητῆ — Παλαμᾶ θὰ τὴ βλέπαμε μετὰ ἀδιαφορία, ἂν δὲν ξέπεφτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο και τὸ γόητρο τοῦ Παλαμᾶ — ἀγωνιστῆ τῆς γλωσσικῆς ιδέας.

Γιὰ τοῦτο, σὰ δημοτικιστὲς, εἶχαμε χρέος νὰ ἐδοποιήσουμε τὸ σεβαστὸ μας φίλο γιὰ τὴν ἐντύπωση ποὺ μᾶς κάνει ἡ ἀρθρογραφία του.

N. ΓΙΑΝΝΙΟΣ

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ ΤΖΑΝΗΣ

Κεῖνο τᾶνοιξιάντικο πρωινὸ, κάτου ἀπὸ τὴς ἡσκιερῆς λεῦκες, μοῦφερε τὸν καφέ μου, καθὼς πάντα, ὁ μπάρμπα Τζανῆς, ὁ λεβεντόγερος καφετζῆς, καλημερίζοντάς με και χαμογελώντας μου φιλικὰ. Τοῦδωσα τσιγάρο, και σὰν δὲν εἶτανε ἄλλος μουστερηὲς φερμένος, πῆρε καρέκλα και κάθισε κοντὰ μου νὰν τὸ καπνίσει μετὰ τὸ ραχάτι του.

Ἄνοιξαμε τὴν κουβέντα. Ὁ μπάρμπα Τζανῆς

ἄλλο πού δὲ θέλει. Εἶπαμε τὴν ἀλλο, καὶ σιγὰ σιγὰ κι ἄθελα φτάσαμε καὶ στὰ δικά του.

— Ἐ, μπαρμπᾶ Τζανῆ, τοῦ λέω, τί δουλειὰ ἔκανες προτοῦ νὰ γίνης καφετζής; γιατί δὲ φαίνεσαι νὰ εἴσουν ἀπὸ τὰ νειάτα σου σ' αὐτὴ τὴ δουλειά.

— Ἄσ' τα παιδί μου, μὴ μ' ἀνοίγεις τίς παλιὲς πληγὲς τῆς καρδιάς μου.

— Ἄκου, μπαρμπᾶ Τζανῆ, ἔτσι νὰ χαρεῖς τὸ παιδί σου τὸν καπετάν Νικολό, πὲς μου τίποτ' ἀπ' τὴ ζωὴ σου γιὰ νὰ περάσει κ' ἡ ὥρα.

Κι ὁ μπαρμπᾶ Τζανῆς καπνίζοντας μερακλικά τὸ τσιγαράκι του ἀρχίνησε.

— Ἐγώ, γιέ μου, στὰ νειάτα μου εἶμουν αφογγαράς — βουτηχτής — πατρίδα μου εἶναι τὸ ὠρατο νησάκι πού εἶνε καταμεσίς τοῦ πελάγου, ἡ Ἀστροπαλιά, τῶμορφο τὸ νησάκι πού εἶναι 15 μίλια μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἀνάφη καὶ τὴν Ἀμοργὸ καὶ σαρανταπέντε μίλια ἀπὸ τὸ τούρκικο... αὐτὸ δὲ πού πήρανε τώρα οἱ Ἴταλοι. Ἄχ! γλυκό μου νησί, ἐκεῖ πρέπει νὰ πᾶς κάνα καλοκαίρι, θεοῦ χάρισμα εἶν' αὐτὸ τὸ νησί, ἔλο τὸ νησί μούσκοβολαίε ἀπὸ σκίνοιας, θρού, πι, σ' αὐτὸ τὸ νησί γεννήθηκα καὶ γώ· ἔ πατέρας μου — Θεὸς σχωρέστονε — εἶτανε ὁ Καπετάν Νικόλας ὁ Τσιμπιδάρος, καρδοκώρης ἀπὸ τὰ μικρά του νειάτα καὶ ἀκολούθησα καὶ γώ τὴν τέχνη τοῦ πατέρα μου. Κεῖνα τὰ χρόνια, κατὰ τὸ 1860, εἶχε ρθεῖ ἕνα σφουγγαράδικο γιὰ νὰ πάρη ἑαυτεὺς ἀπὸ τὸ νησί. Ἐγὼ εἶμουν στίς φτώχειες μου, τὴ βρατσερτίσα πού μοῦχε ἀφήσει ὁ μακαρίτης, μοῦ τὴν ἔσπασε ἕνα βράδι τὸ μανιασμένο κύμα στὰ βράχια — δέχτηκα, πήρα τὴν προστάντζα μου, 40 λίρες τούρκικες, τίς ἄφησα τῆς γριᾶς μου γιὰ νὰ περάσει μὲ τὰ παιδιά καὶ μπήκα στὸ σφουγγαράδικο».

Ἐδῶ ὁ γέρος σταμάτησε, ἔστριψε ἄλλο τσιγαράκι, ἔκανε ἕνα καφέ τοῦ κὸρ Μιχαλάκη τοῦ Σποριά πού εἶχε ρθεῖ στὸ μεταξύ κι ἀπὲς ἔακολούθησε τὴν κουδέντα του.

Τὸ σφουγγαράδικο τράβηξε κατὰ τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς. Κεῖνο τὸν καιρὸ τὰ σφουγγαράδικα δὲν εἶχανε μηχανὲς ὅπως τώρα. Ἡ μόνη βοήθεια τοῦ βουτηχτῆ εἶτανε μιὰ μεγάλη πέτρα πού δυνάτανε σ' ἕνα σκονί, κι ἀπ' αὐτὴν πιανότανε ὁ βουτηχτής καὶ βούταγε μέρος νὰ βάζουμε τὰ σφουγγάρια εἶχαμε μιὰν ἀπόχη πού τὴ δένουμε ἀπὸ τὸ λαιμὸ μας. Βουτήξανε κάμποσοι ἐκεῖ, μὰ σφουγγάρι δὲ βρήκανε· τραβήξαμε λοιπὸν γιὰ τὸ Τούνεζι. Ἐκεῖ ἤρθε ἡ σειρά μου νὰ βουτήξω. Ζώστηκα τὴν ἀπόχη, ἔκανα τὸ σταυρὸ μου καὶ βούτηξα, πιασμένος ἀπὸ τὴν πέτρα — θά ἴτανε ἴσαμε σαράντα ὀργιές·

μάζεψα γλήγορα γλήγορα ὄσα σφουγγάρια εἴρισκα — γιατί, ξέρεις, αὐτὴ ἡ δουλειὰ ἔπρεπε νὰ γίνεταὶ γλήγορα, γιατί ἂν ἔμενες περισσότερο ἀπὸ πέντε λεπτὰ στὴ θάλασσα θάσκαγες — μὰ ξάφνου βλέπω ἕνα πρᾶμα δίπλα νὰ σκλεύει· κρύος ἰθρὸς μ' ἔκοψε· ἔτρεχα κάτω στὸν πάτο τῆς θάλασσας σὺν τρελῶς καὶ ἔλο νὰ μὲ κунηγάει αὐτὸ τὸ θερίο. Γιὰ μιὰ στιγμή ἔνοιωσα στὴν ψυχὴ μου ἔλη τὴν κρυάδα τοῦ θανάτου· χωρὶς νὰ χάσω τὸ θάρρος μου ξεζώστηκα τὴν ἀπόχη καὶ μισοπεθαμένος ἀνέβηκα ἀπάνου. Οἱ συντρόφοι μὲ μὲ εἶδανε, μοῦ δώσανε τὰ χέρια τους ν' ἀνέβω στὸ σφουγγαράδικο, μὰ πού δύναμη νὰ πιαστῶ. Γιὰ μιὰ στιγμή ἀρχίνησα νὰ τραβάω πάλι γιὰ τὸν πάτο· βούτηξε ὁ καλὸς μου πατριώτης, ὁ Μανωλιός, καὶ μ' ἀνέβασε στὸ σφουγγαράδικο.

Ἄλο μου τὸ αἶμα εἶχε πήξει, φαίνόντουσαν οἱ μελανιὲς στὸ κορμί μου, ἡ θάλασσα μὲ εἶχε βαρῆσει· κακὰ. Ἀρχίσανε νὰ μὲ τρίβουνε, μὰ πού νὰ συνέρθω! Μῆρες καὶ μέρες μπάλευα μὲ τὸ χάρο. Ἰστερα ἀπὸ κάμποσες μέρες πιάσαμε τὴν Ἀστροπαλιά, τὸ θυμᾶμαι σὺν τώρα, νύχτα εἶτανε, τὸ φεγγάρι γιομάτο Ἀύγουστιάτικο φώτιζε τὸ νησί καὶ τοῖδιε μιὰν ὀμορφιὰ οὐράνια. Μὲ δέσανε σ' ἕνα ζωντόλο καὶ μὲ τὸν πατριώτη μου τὸ Μανωλὶδὸ τραβήξαμε γιὰ τὴ χώρα. Τὸ φεγγαράκι μᾶς φώτιζε τὸ δρόμο γιὰ μιὰ στιγμή αἰσιάντηκα ἔλα τ' ἀρώματα τοῦ νησιοῦ μας νὰ μοῦ ἔρχονται βαριά — βαριά, μὰ ξανά ἔπεσα στὴ νάρκη· φτάσαμε κοντὰ τὰ γλυκοχαράματα στὸ σπιτικό μου· ἡ γριὰ μου μόλις μὲ εἶδε σ' αὐτὴ τὴ κατάσταση πήγε νὰ μείνει. Ἰστερα ἀπὸ κάμποσες μέρες μὲ τὴν περιποίηση τῆς γριούλας μου ἔγινε καλὰ. Καὶ τώρα μάθε τὴν αἰτία ἔλης μου αὐτῆς τῆς φασαρίας πού πήγε νὰ μὲ φέρη στὸν τάφο. Τὸ θερίο δὲν εἶτανε τίποτ' ἄλλο παρὰ ἡ πέτρα πού εἶχαμε νὰ βουτᾶμε...»

Καὶ γέλασε μ' ἐκεῖνο τὸ γλυκό του τὸ κουσταλότο γέλιο ὁ μπαρμπᾶ Τζανῆς.

— Παιδί μου συμπάθα με πού σ' ἀφήνω μονάχο, μὰ πρέπει νὰ πάω νὰ ψήσω καφέδες γιατί περιμένουνε τόση ὥρα οἱ πελάτες.

Κ' ἔφυγε ὁ λεβεντόκορμος γέρος, πού τοῦχε ψήσει τὸ κορμί ἡ ἄλμυρα τῆς θάλασσας, γιὰ νὰ ψήσει καφέδες.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Σ' ὄσους φίλους μᾶς γράφουνε νὰν τοὺς στέλνουμε τὸ «Νουμᾶ», ἀναγκαζόμαστε νὰ παρατηρήσουμε πὼς μᾶς εἶναι ἄδύνατο νὰν τὸν στέλνουμε χωρὶς προπληρωμῆ. Ἄς πρὸς αὐτὸ ἡ ἀπόφασή μας εἶναι τελιωτικὴ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΪΚΟΙΟΥΔΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνηγομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη άρ. 10. Για τὸ ἔξωτερικὸ φρ. χρ. 12,50.—Γιὰ τις ἐπαρχίες δεχόμεστε και τρίμηνες συνηγομές (άρ τὴν τρίμηνιά).—Κανένας δὲ γράφεται συνηγομητής ἂ δὲν προπλερώσει τὴν συνηγομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο.—Τὰ περασμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμή.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὄλα τὰ κίόσκια, και στὶς ἐπαρχίες σ' ὄλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

“ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ,”

(Δόγος πὸν βγάλτηκε στὴν ἑσπερίδα τῆς 25 τοῦ Μάρτη σὸν Ροβέρτειο τῆς Πόλης)

Ἀφιερώνεται στὰ Ρωμιόπουλα τοῦ Ροβέρτειου

Εἶχα χρόνια νὰ πάγω στὴν πατρίδα μου ἔφυγα δέκα χρονῶ παιδί και γυρνοῦσα παληκάρι παρπάνου ἀπ' τὰ εἰκοσι. Φαντάζεστε με τί χαρὰ ξανάβλεπα τοὺς κάμπους τῆς, τὰ ποτάμια, τὰ βουνά, τίς ἐξοχές τῆς. Ἀπ' τίς τελεφταῖες μιὰ προπάντων μ' ἄρεσε. Ἐνας μικρὸς λόφος γεμάτος πέτρες μεγάλες και βράχους. Ἐμοιαζε πολὺ τὴν Πνύκα και τὸν Ἄρειο Πάγο τῆς Ἀθήνας, μὰ μόνο στὸ ἔξωτερικό: κανέναν ἱστορικὸ χαραχτήρα δὲν εἶχε. Καταλαβαίνετε λοιπὸν πὼς ἡ ἴδια δὲν εἶταν διόλου ἑμορφη. Μὰ ἀπ' τὴ κορφὴ τῆς ἔχταχτο θέαμα ἀπλώνονταν στὰ μάτια σου, μάλιστα ἀργὰ τὸ ἀπόγεμα με κανένα περιλαμπρο βασίλεμα. Ἀπ' τὸνα μέρος ἡ Πόλη, τὸ τελεφταῖο ἀξιόλογο προπύργιο τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴ Θράκη, χτισμένη πάνω σὲ δυὸ βουνάλακια ἀπ' τὸλλο μακρὰ ἀκριβῶς μπρὸς στὸν ἥλιο πὸν κατεβαίνει μέσα σὲ χρυσογάλαζα κύματα, ἕνα βουνὸ πὸν σηκώνεται σὰ σκάπελος μ' ἕνα Βυζαντινὸ πύργο στὴ κορφὴ του, πὸν μὸλις διακρί-

νεται, και μπρὸς σου μακρὰ, ἀκόμα πιὸ μακρὰ, πέρα ἀπὸ ἕνα πλατὺ και μισοκυκλικὸ κάμπο, τὰ Μικρὰ Μπαλκάνια πὸν μὸλις μπορείς νὰ τὰ διακρίνεις πάνω στὸν ἀνατολικὸ οὐρανὸ, πὸν ἀρχίζει κι ἀφτὸς νὰ χάνει τὸ χρώμα πὸν τοῖ δάνεισε γιὰ λίγα λεπτά ὁ κόκκινος δυτικὸς, και νὰ ετοιμάζεται γιὰ τὴ νύχτα.

Πολὺ με τραβοῦσε ἀφτὸ τὸ μέρος και συχνὰ πῆγαινα και καθόμουν στὰ πόδια ἑνὸς βράχου και διάβαζα κανένα ἀγαπημένο μου βιβλίο.

Ἐκεῖνο τὸ καλοκαίρι ὄλοι ἔβλεπαν τὰ πράματα πολὺ σκοῦρα. Κυριολεκτικὸ τσαλαπάτημα τοῦ ἀδύνατου και κακομοιριασμένου Ἑλληνισμοῦ ἀπ' τὴν Τουρκιά, και διωγμὸς συστηματικὸς και ἀλύπητος τῶν Ρωμιῶν ἀπ' τὸ Νεοτουρκικὸ Κομιτάτο. Ποτὲ δὲν εἶχα αἰσταντεῖ βαθύτερα τὴ λύπη πὸν πάντα μὸν προξενοῦσε ἡ ἀδυναμία κ' ἡ κακομοιρία τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Νὰ πὸν στέλνουν νότες, τὴ μιὰ κατόπι ἀπ' τὴν ἄλλη, και τί νότες, χειρότερες ἀπὸ τελεσίγραφα: νὰ σοῦ δίνουν διαταγές, σένα, ἕνα κράτος ἐλέφτερο, νὰ σοῦ ἐρίζουν πολιτικὴ πρόστυχη και δουλική, νὰ φοβερίζουν πὼς θὰ σπάσουν τὸ κεφάλι τοῦ Πατριάρχῃ σου και σὺ νὰ μὴ μπορείς νὰ βγάλεις μιλιὰ. Στὰ φανερά νὰ κάνεις μεγάλους μεγάλους τεμενάδες, και στὰ κρυφὰ, ἕταν δὲ σὲ βλέπει ὁ «ἐπιτετραμμένος», νὰ τρίξεις νὰ δόντια, νὰ σφίγγεις τὴ γροθιά σου, και νὰ βγάξεις ἀπὸ βαθιά μέσα σου, σιγὰ σιγὰ μὴ σ' ἀκούσει ὁ Τούρκος, ἕνα βαθὺ «Ἀχ!» και νὰ λὲς «Ἐννοια σας και θάρτει κ' ἐμᾶς ἡ μέρα μας».

Σὲ τέτια ψυχολογικὴ κατάσταση ἕνα ζεστὸ ἀπόγεμα ξεκίνησα γιὰ τὸ φίλο μου τὸ βράχο μ' ἕνα λαμπρὸ βιβλίο στὴ τσέπη μου: τὸ «Δωδεκάλογο» τοῦ Παλαμά. Πάντα μ' ἄρεσε νὰ ξεφυλλίζω ἀφτὸ τὸ βιβλίο και στοὺς στίχους του νὰ βρίσκω κάποτε ἀγάπη, ἄλλοτες ἐνθουσιασμό, πιὸ συχνὰ πίκρα και καμιά φορὰ παρηγοριά. Τὸ βιβλίο τὸ ἀνοῖξα στὴν τύχη κι ὅπως κάθε βιβλίο ἀνοίγει μονάχο του στὶς σελίδες πὸν περισσότερο ἀπ' ἕλες διαβάστηκαν, ἔτσι κι ἀπ' τοὺς δώδεκα λόγους παρουσιάστηκε μπροστά μου ὁ «Προφητικὸς». Και ξαναδιάβασα τοὺς θαμάσιους στίχους, τίς κολακειές τῶν Βενέτων και Πρασίνων, τὰ παράπονα τὰ σκληρὰ τῶν Ἀκριτῶν, και τέλος ἔφτασα στὶς μάδρες προφητείες τοῦ Προφήτη

..... πὸν κοιτάζει
μὲ τὰ μάτια τοῦ Ὁραμάτου.

Και εἶμουν ἑτοιμος, τέλεια ἑτοιμος νὰ δεχτῶ και νὰ πῶ τοὺς πιὸ πικροὺς στίχους πὸν διάβασα ὡς τώρα. Ἦρτε ἡ σειρά τους, και κάθε τους λέξη χτυποῦσε σὰ βαρὺ μολύδι στὴν καρδιά:

«Και θάρθῃ μιὰ μέρα, μαύρη μέρα !
Και ἡ ψυχὴ σου, ὦ Πολιτεία,
θὰ κατασταλάξῃ πέρα, πέρα
στὴν καμαρωμένη Γῆ,
στοῦ ἡλίου τὴ χαρά, σταπρίλη τὸν αἴρα.
Και στὸ φῶς θὰ βγῆ,
καὶ ξαφνίζοντας τὸν ἥλιο,
σὰ θρεμμένο ἀπ' τὸ δικό σου αἷμα,
ἓνα γέλιο, ἓνα παράλλαγμα, ἓνα ψέμα,
ἓνα κλάμα, ἓνα Βασίλειο».

Καὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ δικαίωσα τὸν Ποιητὴ.

— «Ἐνα βασίλειο, ἓνα τίποτε». Δὲν ξέρω ἀν τὸπα μέσα μου ἢ δυνατά, μὰ κάποιος φαίνεται ἀκουσε τὴ φωνή μου ἢ διάβασε τὴ σκέψη μου, γιατί τὸν ἀκουσα νὰ λέγει σιγανά : « — Μπᾶ ! καὶ σὺ τὰ ἴδια μὲ τὸν ποιητὴ σκέφτεσαι; Δὲν ξέρεις πὼς οἱ ποιητὲς συχνὰ κάνουν ὑπερβολὲς καὶ κάποτε λάθη; » — Δὲ μὲ τρόμαξε ἀφτὴ ἢ φωνή γιατί μιλοῦσε σιγανά καὶ πολὺ γλυκά. Γύρισα τὸ κεφάλι μου καὶ εἶδα νὰ στέκεται πίσω μου στὸ βράχο πλάγι μιὰ γυναίκα, ντυμένη ἓνα ἄσπρο μακρὸ φόρεμα· στὸ χέρι τῆς βαστοῦσε κι ἀφτὴ βιβλίο. Τί ἔκφραση εἶχε τὸ πρόσωπό τῆς τότε δὲ θυμοῦμαι, γιατί στὴν κατόπι συνομιλία μας ἀλλάξε ἔκφραση τὸ πρόσωπό τῆς κάθε λίγο καὶ λιγάκι· ἄλλοτε γίνονταν γλυκειά, κάποτε σοβαρή, καὶ καμιὰ φορὰ μὲ κοίταζε μ' ἓνα κρῦο βλέμμα πού μὲ περνοῦσε πέρα πέρα. — Ὁ ἥλιος εἶχε κατεβῆ κι ὁ δίσκος τοῦ ἀγγιξε τὸν ὀρίζοντα κι ἀφτὴ τὸν σκέπασε ὀλόκληρο μὲ τὸ κεφάλι τῆς καὶ φαίνονταν σὰ νὰ εἶχε γύρω τῆς ἓνα ὀλόχρυσο ἀχτινωτὸ φωτιστέφανο. Καθὼς ἀρχισε νὰ κατεβαίνει κατ' ἑμένα, μοῦ ἔκοψε τὴν ἐρώτηση πού εἶχα ἐτοιμη σὰ χεῖλια μου· εἶταν πιὰ περιττὴ μοῦ ἤρτε στὸ νοῦ ὁ στίχος ἐκεῖνος τοῦ Βιργίλιου·

O dea certe

au Phoebi soror? au nympharum sanguin una?
Θεὰ θενᾶσαι δίχως ἄλλο, μὴ τοῦ Ἀπόλλων' ἀδερφή;
Ἡ ἀπὸ αἷμα νυφικὸ καμιὰ ;

— «Κατάλαβες πιὰ εἶμαι ; » εἶπε διαβάζοντας τὴ σκέψη μου καὶ ξακολούθησε : « Ὡστε καὶ σὺ τὰ ἴδια μὲ τὸν ποιητὴ φρονεῖς; Δὲν ξέρεις πὼς οἱ ποιητὲς κάνουν συχνὰ ὑπερβολὲς καὶ κάποτε λάθη ; » Ἐαναεῖπε.

— «Σ' ἀφτὴ τὴν περίσταση ὄχι».

— «Δὲν ἔχεις παρὰ νὰ κάνεις κείνο πού θὰ σοῦ πῶ, καὶ θὰ δεῖς πὼς ἔχω δίκιο, πάντα δίκιο. Κοίτα ἀφτὸ τὸ βιβλίο».

Εἶταν βιβλίο μὲ πληθος φύλλα ψιλά, μὰ ἄγρα-

φο, τουλάχιστο ἔτσι φαίνονταν σὲ μένα. — «Τί βιβλίο εἶν' ἀφτὸ τὸ ἄγραφο ; » ρώτησα. — «Εἶναι τὸ βιβλίο τοῦ κόσμου, καὶ δὲν εἶναι ἄγραφο, μὰ γραμμένο ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Μὰ σὺ σὰν κοινὸς θνητὸς· πού εἶσαι θὰ σὲ βοηθήσω νὰ δεῖς». Καὶ ἔβαλε τὸ χέρι τῆς πάνω στὸ κεφάλι μου πού τὸ ἔσφιξε μὲ τὸ δάχτυλό τῆς καὶ μοῦ εἶπε : «Γύρνα τὰ φύλλα». Στὴν ἀρχὴ δὲν ἔβλεπα καὶ πολλὰ πράματα, ἢ καλύτερα, ἔβλεπα μὰ δὲ γνώριζα. Ὑστερ' ἀπ' ὀλίγο εἶδα νὰ περνοῦν μπρὸς ἀπ' τὰ μάτια μου Βαβυλωνία· κι Ἀσουρία, Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη. Κρημαστοὶ Κῆποι καὶ Πυραμίδες. Σαρδανάπαλοι καὶ Φαραῶδες. Εἶταν τόσο περίεργα ὄλ' ἀφτὰ πού ἤθελα νὰ τὰ περνῶ ἀργά, μὰ κείνη μοῦ ἔσφιξε τὰ δάχτυλά τῆς γύρω στὸ κεφάλι μου καὶ εἶπε : «Ἐλα ἔλα, πιὸ γλήγορα, καιρὸ δὲν ἔχεις νὰ χάνεις· πιὸ γλήγορα, πιὸ γλήγορα». Ὑστερ' ἀπὸ ἓνα δαιμονισμένο φυλλογύρισμα, οἱ εἰκόνες ἀρχισαν νὰ γίνονται· πιὸ ζωντανές, πιὸ ἤσυχες, πιὸ ὁμορφες, πιὸ πολιτισμένες.

Κ' εἶδα ἓνα καρδί γεμάτο ἀντρες, πού εἶταν ὁμορφοὶ καὶ δυνατοὶ σὰ θεοί, νὰ περνοῦν τὸν Ἑλλησποντο καὶ τὸ Βόσπορο, καὶ νὰ σκίζουν τὰ μάθρα κι ἄγρια κύματα τοῦ Εὐξείνου Πόντου. — Ἄλλοι πάλι, χιλιάδες ἀφτοὶ, πολεμοῦσαν χρόνια γύρω σὲ σελῶρια κάστρα γιὰ μιὰν ὁμορφῆ, κ' ἔκαναν θάματα γιὰ τὰ μάθρα τῆς τὰ μάτια. «Δὲν εἶναι τρελλοὶ ἀφτοὶ νὰ πολεμοῦν γιὰ μιὰ γυναίκα ; καὶ τί θὰ ποῦν ὄλ' ἀφτὰ ; » — «Δὲν εἶναι διόλου τρελλοί», μοῦ ἀποκρίθηκε, «πολεμοῦν γιὰ τὴν ὁμορφιά, καὶ μὴν ξεχνᾶς πὼς οἱ ἀρχαῖοι θεωροῦσαν τὴν ὁμορφιά τὸ μεγαλύτερο δῶρο πού τοὺς ἔδωκαν οἱ θεοί. Καὶ πολεμοῦν τώρα ὄχι μόνο γι' ἀφτὴ τὴν ὁμορφιά, μὰ καὶ γιὰ τὴν ὁμορφιά τῆς ιδέας. Εἶναι τὸ πρῶτο ἀπλωμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Σ' ἄλλες σελίδες παρακάτω εἶδα πελώριους γιγαντες νὰ νικιοῦνται ἀπὸ πυγμαίους νάνους· τὴν Ἀσία ὀλόγυρα νὰ χύνεται πάνω σὲ μιὰ τόση δὲ Ἑλλάδα καὶ νὰ γίνεται ἓνα θάμα : ὁ τάφος νὰ εἶναι πιὸ μπρὸς ἀπ' τὸ νεκρό. Μὰ κι ἔταν ἤρτε κ' ἢ σερὰ τοῦ νάνου νὰ νικηθεῖ κι ἀφτὸς, εἶδα καὶ δέφτερο θάμα νὰ γίνεται· ὁ νικημένος νὰ νικᾷ τὸ νικητὴ. — Καὶ καθὼς ἀποροῦσα γι' ἀφτὰ τὰ θάματα, μοῦ εἶπε ἡ θεὰ : «Ἐλα νὰ σοῦ δεῖξω τρεῖς σελίδες μὲ τρεῖς εἰκόνες, καὶ τίς τρεῖς ζωγραφισμένες μὲ χρυσάφι».

Καὶ στὴν πρώτη εἰκόνα εἶδα ἓνα δίστιχο κ' ἔναν ὄρκο. Τὸ δίστιχο εἶταν πάνω σ' ἓνα μάρμαρο πού βρίσκονταν σ' ἓνα λόφο· κι ἀφτὸ εἶταν τὸ δίστιχο :

Ἦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
Κείμεθα τοῖς κείνων ρῆμασι πειθόμενοι.

Και τὸν ὄρκον τὸν ἔδιναν στὸ ναὸ παληκάρια ἀ-
μούστακ' ἀκόμα ποῦ γιὰ πρώτη τότε φορὰ ἔπαιρναν
τὰ ὄπλα ποῦ τοὺς ἔδινε ἡ πατρίδα, καὶ μὲ καρδιο-
χτύπι καὶ δάκρυα στὰ μάτια, καὶ μὲ δυνατὴ μὰ
τρέμουλιάστῃ ἀπ' τῆ συγκίνηση φωνῆ, τὸν ἔδιναν.
Κι ὁ ὄρκος εἶταν ἀφτός.

«Τὰ ὄπλα σου τὰ ἱερὰ δὲ θὰ ντροπιᾶσω· μήτε
τὸ σύντροφό μου θὲ ν' ἀφίσω ποῦ μαζί στον πόλε-
μο προβαίνω. Καὶ μόνος μου καὶ μὲ πολλοὺς τὰ
ἱερὰ καὶ ὅσα θὰ περασίσω· καὶ σὲ πατρίδα μου
ὄχι μικρότερη μὰ πιὸ τρανὴ, πιὸ δυνατὴ ἀπ' ὅ,τι σὲ
δέχτηκα θὲ νὰ σὲ παραδώσω. Στους νόμους ποῦ ὑ-
πάρχουνε καὶ σ' ὅσους ἄλλους γνωστικὰ ψηφίσει ὁ
λαὸς τυφλά θὰ ὑπακούω. Καὶ ἂν κανεὶς θελήσει ν'
ἀπειθήσει καὶ νὰ χαλάσει τοὺς θεσμούς δὲν τὸν ἀφί-
νω· μὰ πολεμῶ καὶ μὲ πολλοὺς καὶ μόνος. Καὶ θὰ
τιμῆσω τῆς πατρίδας τὰ ἱερὰ. Μάρτυρές μου σεῖς
θεοί : σὺ Ἄγραβλε, σὺ Ἐννάλιε, σὺ Δία καὶ σὺ Ἄ-
ρη, σεῖς Θαλλῶ, Ἀφξῶ καὶ Ἡγεμόνω».

Πῶς εἶναι δυνατό ὕστερα ἀπὸ τέτοιο ὄρκον νὰ νι-
κηθεῖ κανεὶς; Οὔτε κἂν νὰ φανταστεῖς μπορεῖς πῶς
ἀφτός ὁ ὄρκος εἶναι δυνατό ν' ἀφίσει τὸν ἄνθρωπο
νὰ γίνεῖ προδότης. Ὁρκος ποῦ διδάσκει ὑπακοὴ καὶ
ἀγάπῃ ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος· ὄρκος ποῦ βασι-
ζει τὴν ὑπακοὴ στὴν ἀγάπῃ· ὄρκος ποῦ βάζει σκε-
δὸν στὴν ἴδια μοῖρα μὲ τὴν πατρίδα τὸ σύντροφο
στον πόλεμο : τὸν παραστάτη.

Στῆ δέφτερη εἰκόνα εἶδα ἓνα ἄλσος πυκνὸ καὶ
σκιαρὸ νὰ τριγυρίζεῖ ἓνα περιλάμπρο ναὸ, καὶ κον-
τὰ στὸ ναὸ ἓνα πελώριο μαρμάρينو Στάδιο ν' ἀστρά-
φτει μὲ τὴν ἀσπράδα του στὸν ἥλιο. Καὶ σιὸ σίβο
του πάνω εἶδα σώματα θεϊκὰ, τοὺς διαλεχτοὺς τῆς
Ἑλληνικῆς νεολαίας νὰ τρέχουν καὶ ἀπ' τὸ τρεχτὸ
νὰ πεθαίνουν. Δόντια καὶ κόκκαλα νὰ σπάνουν κάτω
ἀπὸ πελώριες γροθιές, κ' αἷματα νὰ τρέχουν ἀπὸ
στόματα καὶ στήθια γιγάντων. Ἄρματα ἀτσαλένια,
ἀσημένια καὶ χρυσὰ νὰ ὀδηγοῦνται ἀπ' ἀρματοδρό-
μους σὺν Ἀπόλλωνες, νὰ τραβιῶνται ἀπ' ἄλογα δυ-
νατὰ σὰ Βουκεφάλους καὶ ὄμορφα σὺν Πηγᾶσους ν'
ἀναποδογυρίζονται, νὰ γίνονται κομμάτια, νὰ σκορ-
πίζονται στὴ σκόνῃ. Κι ὄλ' ἀφτὰ γιὰ ἓνα πράμα
ποῦ ἔκανε καὶ ἀπόρρεσε ὁ χρυσολάτρης Πέρσης : γιὰ
ἓνα κλάδο ἀγριελιάς κομμένο ἀπ' τὸ γειτονικὸ ἄλ-
σος τοῦ θεοῦ.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες! Ἀγῶνες ὀμορφιάς,
δύναμης, φιλοτιμίας. Δεσμός ποῦ θύμιζε στοὺς Ἑλ-
ληνες πῶς ἦσαν ὄλοι παιδιὰ μιάς μητέρας.

Ἡ τρίτη εἰκόνα παράστανε ἓνα λόφο γεμάτο
ναοὺς καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα, ὄλα ἀριστουργήμα-
τα κάθε λογῆς τέχνης, ποῦ ἀπὸ μέσα τους ὄμως ξε-
χώριζε ἓνας μεγαλοπρεπέστατος Δωρικὸς ναὸς, ὁ-

μορφος μὲ τίς ἀπλὲς μὰ θαμάσιες γραμμὲς του, ἀ-
φιερωμένους στὴν Παρθένου, ποῦ εἶταν ἡ προσωπο-
ποίηση κάθε καλοῦ : καὶ τῆς πίστης καὶ τῆς ἀγνό-
τητας, καὶ τῆς ἀγιοσύνης, καὶ τῆς δύναμης, καὶ τῆς
ὑπεράσπισης καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ
τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος, καὶ γι' ἀφτὸ τὴν
ἔλεγαν : Κόρη, Παρθένου, Ἰγεία, Νίκη, Πρόμαχο,
Ἀρεία, Εἰρηνική, Νομοθέτη καὶ Δημοκρατία (*).

«Μὰ μονάχα τὰ κάλλη τοῦ Παρθενώνα δὲν πρέ-
πει νὰ κοιτάζουμε τὰ αἰώνια. Ἐκεῖνα ποῦ λατρέ-
βουνταν ἐδῶ ἐπάνω εἶταν τὰ κάλλη τῆς ἀρετῆς ποῦ
σὰ δίδυμο ἀστέρι τότες ἔλαμπε μαζί μὲ τὴν Τέχνη.
Καὶ τότε Ἀρετὴ ἔλεγαν τὴν παληκαριά καὶ τὴ λε-
βεντιά».

«Λεπτεριά, ὑπακοή, καὶ ἀγάπη τῆς ὀμορφιάς καὶ
τοῦ νοῦ, τοῦ καλοῦ, ἦσαν τὰ τρία ποῦ ἔκαναν τὰ
θάματα ποῦ εἶδες», μού εἶπε ἡ θεὰ σὰ γύρισε καὶ τὸ
τελεφαῖο φύλλο. Καὶ ἔξακολούθησε : «Τέτοιο εἶταν
τὸ καλοῦπι τὸ πελώριο μέσα στὸ ὄποιο χύθηκε τὸ
σημερινὸ σου τὸ βασίλειο· καὶ βέβαια δὲν εἶναι σφάλ-
μα τοῦ σὰ φαίνεται καὶ μέσα τόσο δὲ μικρούτσικο
καὶ ζαρωμένο. Κι ὁ μεγαλύτερος γίγαντας τοῦ ση-
μερινοῦ σας πολιτισμοῦ θὰ φαίνονταν νάνος ἀσκη-
μος καὶ μέσα. Δὲν εἶναι καὶ πολὺ σας σφάλμα νὰ
φαίνεστε πυγμαῖοι καὶ κάτω στὴν Ἑλλάδα».

«Μὰ ἔλα νὰ σὲ πάγω σ' ἄλλα χρόνια, πιὸ κον-
τινὰ σὲ σένα. Ἀφτὰ τὰ παλιά, ποῦ ἂν καὶ εἶναι δικὰ
σου πάλι, εἶναι ὄμως τόσο μακρυνὰ καὶ τόσο μεγά-
λα κ' ἔχταχτα, ἡ ἐπιρροή τους εἶταν τόσο γενικὴ σ'
ὄλο τὸν κόσμον, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ πει πῶς εἶ-
ναι ἡ νύστη τῆς ἀνθρωπότητος ἐλόκληρης καὶ ὄχι μόν-
ο τοῦ δικοῦ σας γένους. — Ἐλα, ἔλα σὲ χρόνια
πιὸ κοντιὰ μας, πῶχουν καὶ ἀφτὰ νὰ δεῖξουν μεγα-
λεῖο μὰ καὶ κατάκτηση, ἀρετὴ μὰ καὶ βάθος ἀμαρ-
τίας· σὲ χρόνια ποῦ θὰ σὲ κάνουν νὰ καταλάβεις τὰ
σημερινὰ σας τὰ σφάλματα καλύτερα».

(Στᾶλλο φύλλο τελιώνει)

Φ. Π. ΦΩΡΓΙΑΝΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Η ΚΑΛΗ ΤΙΜΟΝΙΑ. Πρέπει νὰν τὸ μολογή-
σουμε πῶς ὁ κ. Βενιζέλος μὲ θαυμαστὴ μαέστρια
ξέμπλεξε γιὰ τὴν ὥρα μὲ τὸ Κρητικὸ ζήτημα. Τί
θὰ γίνεῖ τὸν Ὀχτώβριον, δὲν μποροῦμε ἀπὸ τώρα νὰν
τὸ δοῦμε καὶ νὰν τὸ προφητέψουμε. Τὰ πράματα

(*) Renan : Prière sur l' acropole.

είναι χλιομπερδεμένα. 'Ο 'Ιταλοτουρκικός πόλεμος πότε και πώς θά τελιώσει, κανείς δέν μπορεί νάν τὸ ξέρει, οὔτε πάλι τί περιπλοκὲς θάχει και ποιά θά- ναι τὰ συμφέροντα τῆς Εὐρώπης, ἀναφορικὰ μὲ τὴν Κρήτη, αὐριο. Σὲ τέτιες δεινὲς και μπερδεμένες πε- ρίστασες, και μιανῆς ἡμέρας ἀναβολὴ κάτι σημαί- νει. Πέντε λοιπὸ μνηῶνε ἀναβολὴ ποῦδωσε στὸ Ζή- τημα ὁ κ. Βενιζέλος, σημαίνει και παρασημαίνει. Μέσα στοὺς πέντε μῆνες, κι-άν τὰ πράματα δέν ἐρ- θοῦνε εὐνοϊκά, μπορεί νάρθει τάλλο τὸ καλὸ, ἡ Φρό- νηση, κι αὐτὴ νὰ ὀδηγήσει πιά τις σκέψεις και τις ἀπόφασες τῶν πολιτικῶν τῆς Κρήτης.

'Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς σὲ τούτῃ τῇ δεινῇ περι- στασῃ ἡ περίφημη «πυγμῆ» ἔμεινε καταμέρος και χρησιμοποιήθηκε τὸ χέρι τὸ ἐπιδέξιο. Κ' ἔτσι μιὰ καλὴ τιμονιά ἔσωσε και τὴν Κυβέρνηση και τὸ Κρά- τος. 'Ακόμα και τὴν Κρήτη.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ. Καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὴ μάχη, ἡ ἀπα- ραίτητη κριτικὴ. Τί ἔπρεπε νὰ γίνε; Χωρισμένες οἱ γνώμες. 'Αναντρη ἡ Κυβέρνηση, γιατί δὲ χτύ- πησε τοὺς Κρητικούς, γιατί δὲ ξάπλωσε καταγί- δέκα ἀπὸ δαύτους, νὰ σώσει ἔτσι τὸ γόητρό της, νὰ ἐπιθάνει ἔτσι τὸ κράτος τοῦ νόμου, — ἀναντρη, γιά- τί ἐπιτέλους δέχτηκε μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ Κρητικὸς μέσα στὴ Βουλὴ και συθηκολόγησε μαζί της και πα- ραδέχτηκε νὰ διακόψει τις ἐργασίες τῆς Βουλῆς ἴσαμε τὸν 'Οχτώβρη... και... και....

'Αναντροι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά και οἱ Κρητικοὶ βουλευτὲς γιατί πήγανε ἀοπλοὶ, σὰ σὲ γάμο, νὰ μποῦνε μέσα στὴ Βουλὴ και δὲν πήρανε μαζί τους τ' ἄρματα και δὲ σκότωσαν και δὲ σκοτωθήκανε και δὲ ματοκυλήσανε τὸν τόπο... γιά νὰ λιτρώσουνε τὴν Κρήτη και νὰ ρήξουνε τὸ Βενιζέλο.

Και ἡ κριτικὴ ἔακολουθεὶ ἀκόμα ἀκράτητη τὸν ξαφρενιασμένο δρόμο της. Εὐκόλο πράμα νὰ κριτικάρ- ρει κανεὶς και δύσκολο νὰ δημιουργεῖ. Καλὰ τὸ εἶ- πανε.

ΖΗΤΩ Η ΕΝΩΣΗ. 'Ενας Κρητικὸς βουλευτῆς, ὁ κ. Δασκαλάκης, τὰ κατάφερε και μπήκε μέσα στὴ Βουλὴ· κι ὀρκίστηκε και φώναξε :

— Ζήτω ἡ 'Ενωσι!

Κι ἀντιφωνήσανε οἱ πέντε ἔξη Μαυρομιχαλικοὶ βουλευτὲς :

— Ζήτω ἡ 'Ενωσι!

Οἱ Μαυρομιχαλικοὶ μοναχά. Οἱ ἄλλοι βουλευτὲς δχι. 'Αρα μόνο οἱ Μαυρομιχαλικοὶ τὴ θέλουν τὴν ἔνω-

σι; Φοβούμαστε πὼς κάτι ἄλλο λαχταροῦνε και λιμπίζονται οἱ Μαυρομιχαλικοὶ. Νὰ πέσει ὁ Βενι- ζέλος. Και γιά νάν τὸ πετύχουνε εἶναι ἱκανοὶ δχι μόνο τὴν ἔνωσι τῆς Κρήτης νὰ ζητωκραυγάσουνε, μὰ και τὸν πόλεμο κατὰ τῆς 'Αγγλίας νὰ ψηφίσουνε.

Ο ΑΠΟΤΑΧΤΗΣ. Πάνου στὴν πὸ κρίσιμη στιγμὴ πὸ ἔπρεπε ὀλα τὰ μέλη τῆς Κυβέρνησης νὰ γίνουν' ἕνα, και νὰ ἐνώσουν τὴ σκέψη τους και τὴν ψυχὴ τους και τὴ δρᾶση τους, και νὰ πέσουνε μα- ζὶ ὀλοι ἡ μαζί ὀλοι νὰ νικήσουνε, — ἕνας ἀπ' αὐ- τοῦς, ὁ 'Υπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ὁ κ. Δημητρα- κόπουλος, σὰ φρόνιμος ἀθροπάκος, διαφώνησε μὲ τοὺς συναδέρφους του και πήρε τὸ καπελλάκι του κ' ἔφυγε κι ἄφισε τοὺς ἄλλους νὰ βγάλουν τὰ μά- τια τους.

Κι ὀλ' αὐτά, τὴν παραμονὴ τῆς κρίσιμης μέ- ρας. "Αφεριμ! 'Ο κ. Δημητρακόπουλος εἶναι δυνα- τὸς νομικός, ἔνε. Εἶναι κ' ἔξυπνος ἀθροπος. Εἶναι και, δὲν ξέρουμε τί ἄλλο ἀκόμα. Τί τὰ θέλετε! 'Ολ' αὐτὰ τὰ χαρίσματα, δὲ φελοῦνε τίποτα ἄμα δὲ συνο- δεύουνται και μὲ χαραχτήρα. Και ὁ κ. Δημητρακό- πουλος ἀπόδειξε πὼς τὸ τελευταῖο αὐτὸ χάρισμα τῶ- χει πολὺ λειψό.

ΚΙ ΑΛΛΟ ΑΚΟΜΑ. 'Ο κ. Δημητρακόπουλος εἶναι και φανατικὸς καθαρευουσιάνος. Τσιράκι τοῦ Μιστριώτη, νὰ ποῦμε. Και ἔνε ἀκόμα πὼς ἡ ἀφεν- τιά του σοβούλεψε κ' ἔπεισε τὸ Βενιζέλο νὰ βάλει τὰ τιμωτικὸ ἔκεινο ἄρθρο γιά τὴ γλώσσα στὸ Σύνταγ- μα. Σάν καθαρευουσιάνος λοιπὸν πολιτεύτηκε και στὸ ζήτημα τῆς λιποταξίας του ἀπὸ τὸ 'Υπουργεῖο. "Ακαρδα, ἀναντρα, συφεροντολογικά. Νά, ἡ ψυχο- λογία τοῦ καθαρευουσιάνου. Και μᾶς τὴν ἐξωτερικε- ψε μὲ ὀλη τὴ λαμπράδα της ὁ κ. Δημητρακόπουλος.

Καλύτερα, θὰ πείτε, πὸ τῶκοψε κουμποῦρα και μᾶς ἄδετασε τὴ γωνιά, ἀφοῦ ὁ καινούριος 'Υπουρ- γὸς τῆς Δικαιοσύνης, ὁ κ. Ρακτιδάν, κοντὰ σ' ὀλα τάλλα ἐπιστημονικά χαρίσματα, ἔχει και χαραχτή- ρα. Περᾶστηκε πέροι και τῶνομά του στὴ μαύρη στήλη πὸ δημοσίεψε ὁ «Χρόνος» γιά νὰ παραδώσει στὸ ἔθνικὸ ἀνάθεμα ὀσους διαφεντέφανε τὴν ἔθνικὴ μας γλώσσα μέσα στὴ Βουλὴ. 'Απόδειξη λοιπὸν πὼς δὲ θὰ φερθεὶ και στὸ 'Υπουργεῖο καθαρευουσιάνικα.

ΤΑ ΕΓΝΑΡΙΑ. Μ' ἐπιγραμματικὴ συντομία και

δύναμη, μὰ καὶ μὲ περίσσια ἀλήθεια, ἀρχινᾷ τὸ κύριο ἄρθρο τῆς τὴν περασμένη Τρίτη ἢ «Ἀκρόπολη».

«Ὅταν στερεωθῇ, λέει, μιὰ κατὰστασις πραγμάτων εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, ὠρισμένα ξυνάρια ὑφώνονται νὰ τὴν σκάσουν καὶ νὰ τὴν ξεθεμελιώσουν.

Ἡ θρησκοκαπηλεία.

Ἡ γλωσσοκαπηλεία.

Ἡ Πατριδοκαπηλεία καὶ εἰδικῶς ἡ Κρητικοκαπηλεία».

Ἰσχυρῶς ἀπ' αὐτὰς τῆς δυνατῆς ἀραδοῦλες, ὅλα τὰλλα τοῦ ἄρθρου περιτεύανε. Ὅπως περιτεύει καὶ κάθε κρίση πάνου σ' αὐτά.

ΣΤΟΙ "ΝΟΥΜΑ,,

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιούνται τὰκόλουθα βιβλία πρὸς **ΜΙΑ** δραχμὴν τὸ

ἕξον ἀπὸ ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμὰς

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά». — «Ἀγκάθια καὶ Τριβόλοι» (δηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ «Μέγ' Ἀλέξανδρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Δόξα καὶ Ζωή». — ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝ, «Δάφνης καὶ Χλόη» τοῦ Λόγγου. μετάφρ. — «Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανοῦ (μετάφρ. λ. 50), | «Ὁ Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΔΦΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Ἀπρίλη» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας» (λ. 50). — «Γιὰ τὴν Πατρίδα — Ἡ καρδιά τῆς Βασιλοπούλας» (δρ. 3.50). — «Παραμῦθὸ διχῶς ὄνομα» (δρ. 3.50). — «Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτεν.» (τόμοι 2, δρ. 4.50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονιῦ». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΔΙΩΤΗ «Φυλλᾶδες τοῦ Γεροδήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νησιώτικα Τραγοῦδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικά τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50) — «Σακούνταλα» τοῦ Καλλιθέα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «Σαμοθράκη» δρ. 2). Θ. ΚΑΤΡΑΙΑΝΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βελί». — ΑΔΕΣ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥ «De Profundis» τοῦ O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ «Ἀγγ. τοῦ Δειλινοῦ» (δρ. 2). — «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς» (δρ. 2). — «Στὸ Ἄλμπουρα» (δρ. 2). — ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗ, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» (Β' ἐκδοσὴ). — ΑΔΕΣΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «Ἀθρόπινος Μηχανισμός». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ Καινοβόγια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΕΡΗ, «Ὁ Δίας» τοῦ Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παίδων Ἀγωγῆς» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπούκια». — Δ. Η ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανὸ καὶ Πεθαμμένο», — «Ὁ Ἄσωτος», — «Οἱ Ἀλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΝΤΑ «Ἀπὸ τοὺς θρόλους τῶν Αἰώνων», — «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσας» (Α' ἐκδοσὴ) καὶ Β' ἐκδοσὴ, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΥΤΙΑΝ, (δράματα): «Τὸ Ἐκτετο», — «Δίχως Ἀκρογιάλι», — «Χτισμένο στὸν Ἄρμος». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τὸ Γλωσσικὸ Πέτημα». — «Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφία» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «Μελάχρα».

Γιὰ τὸ ἔξωτεριμό, λ. 25 παραπάνου δ' κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ περασμένοι τοῦ «ΝΟΥΜΑ» (ἕξον ἀπὸ τὸν πρῶτον τοῦ ποῦ δὲν ὑπάρχει κανένα τοῦ ἀντίτυπου) πουλιούνται πρὸς 10,50 ὁ ἕνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φρ.χρ. 12.50 γιὰ τὸ ἔξωτεριμό.

©,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τοὺς καλοκατερινοὺς μῆνες **Θεριστῆ** καὶ **Ἀλωνάρη**, ὁ «**Νουμάς**» θὰ βγαίνει καθὼς πάντα, κάθε δεκαπέντε μέρες. **Ἔτσι τὸ ἄλλο φύλλο θὰ βγεῖ τὸ παραπάνου Σαβάτο, 9 τοῦ Θεριστῆ.**

— Ἡ «Ἔστια» τὴν περασμένη βδομάδα μᾶς πληροφορήσας πὺς ἕνας δικός μας λόγιος, ποῦ ὅσο πάνε καὶ μᾶς τὸν παίρνουν τὰ Γαλλικὰ τὰ γράμματα, καινούριες πάλι δάφνες θέρζει στὸ Παρίσι, ἀφοῦ ἔδω ἄρθρα τοῦ δημοσιεύτηκαε σὲ δυὸ Παριζιάνικες φημερίδες. Κ' ἔτσι ἀρχινᾷ σιγὰ σιγὰ νὰ σαρκώνεται τὸνεῖρο τοῦ λογιῶν μας ποῦ ἄμα πῆγε, λένε, στὸ Παρίσι ἔδωσε τὸ χέρι του στὸ Σγκουάνα καὶ τοῦ εἶπε: — «Ἡ θὰ μὲ νικήσεις ἢ θὰ σὲ νικήσω!» Καὶ νά, ποῦ ἡ νίκη τοῦ χαμογέλασε τόσο γλήγορα.

— Κάποιος χωρατατζῆς συσταίνοντας σὲ κάποιον τοὺς Διδασκους τῆς Ἑλληνογαλλικῆς δημοσιογραφίας κ. κ. Φενιέ καὶ Σπύρο Παπά, εἶπε: — «Ὁ κ. Φενιέ, Γαλλοἄλλην κι εἰ κ. Παπᾶς Ἑλληνοἄλλος».

— Νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος μᾶς γύρισε ἀπὸ τὸν πόλεμον τῆς Θήβας ὁ «Κριτικός τοῦ Νουμά» καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλο θάρχησεν τῆς θεατρικῆς κριτικῆς του. Μάθημα μὲ περηφάνεια (δὲ μᾶς τὸ εἶπε ὁ ἴδιος) πὺς εἰ στρατηγὸς Ἐντοῦ θάμασε τὸ ἀρειμάνο παραστήμα του καὶ τὴν ἀτσάλεια ἀντοχῆ του στίς πορείας. Ἐφάμιλλός του στάθηκε μόνον ὁ Θεωδωράκης Λεονάρδος, ὁ ἀρειμάνος δεκανέας τῆς Πατρinhῆς φρουρᾶς.

— Καὶ τὸ ἀμύγητο αὐτὸ ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τετραδῆς: «Μᾶς ἤλθεν ἀπὸ τὸ Πόρτ Σαττ εἰ ἀπὸ τοὺς ἐπιλέκτους προξενικούς κ. Ν. Μπαράκλῆς, γνωστός σπύρ-μαν καὶ ἄγνωστος ὡς ποιητῆς καὶ ποιητῆς ἀπὸ τοὺς πρωτοτυπώτερος καὶ αἰσθηματικώτερος».

— Γιὰ νὰ φριξῶν οἱ ἀντιπολιτευόμενοι βουλευτῆς. Ὁ φίλος Στέφανος Γρανίτσας, Κυβερνητικὸς βουλευτῆς καὶ λόγιος, γράφει τώρα τὸ «Μαῦρο καρδί» του, πάνου σ' ἕνα θρόλο τῆς πατρίδας του τῆς Ἀκαρνανίας. Τώρα μὲ τῆς διακοπῆς τῆς Βουλῆς θάγει ὅλο τὸν καιρὸ νάποσταλιώσει τὸ ἔργο του. ποῦ μᾶς ἔταξε κ' ἕνα κομμάτι του γιὰ τὸ «Νουμά».

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ἙΣΤΙΑΣ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ι. Α. ΚΟΛΛΑΡΟΥ - ΣΤΑΔΙΟΥ 44

Ἐξεδόθησαν: **ΚΩΝΣΤ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ**

ΕΡΓΑ: ΠΟΙΗΜΑΤΑ-ΠΕΖΑ

ΤΟΜΟΙ ΔΥΟ ΣΕΛ. 468

Περιέχουσι πάντα τὰ ἔργα τοῦ δημοτικωτάτου συγγραφέως ποιήματα καὶ πεζά. Τὰ δημοσιευθέντα παρ' αὐτοῦ εἰς βιβλία, εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας καὶ τὰ ἀνευρεθέντα μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἀνέκδοτα (τὸ πρῶτον ἤδη δημοσιευόμενα).

Τιμῶνται διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν Δρ. 5

» διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν » 6